

Računovodstvo vrijednosnih papira - primjer poduzeća Hrvatske šume d.o.o.

Vuletić, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:379655>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Nikolina Vuletić

**RAČUNOVODSTVO VRIJEDNOSNIH PAPIRA – PRIMJER PODUZEĆA
HRVATSKE ŠUME d.o.o.**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, lipanj 2017.

Nikolina Vuletić

**RAČUNOVODSTVO VRIJEDNOSNIH PAPIRA – PRIMJER PODUZEĆA
HRVATSKE ŠUME d.o.o.**

ZAVRŠNI RAD

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Kolegij: Osnove računovodstva II
Mentor: dr. sc. Dubravka Krivačić
Matični broj studentice: 0618613011

Karlovac, lipanj 2017.

„Toliko je bilo stvari u životu kojih smo se bojali, a nije trebalo, trebalo je živjeti.“

Ivo Andrić

POSEBNO HVALA

Teti Radojki i tati Nikoli, bez njih ne bih bila ovdje gdje sam sada.

Goranu koji je sa mnom prošao sve dobro i loše i uvijek bio tu.

Profesorici dr.sc. Dubravki Krivačić na izdvojenom vremenu, savjetima i mentorstvu.

Gospođi Dubravki Rade Jagaš iz Hrvatskih šuma na ustupljenim podacima.

Rodbini, prijateljima i profesorima na 3 godine razumijevanja i podrške.

Nikolina Vuletić

SAŽETAK

Predmet istraživanja u završnom radu vrijednosni su papiri u računovodstvu poduzeća. Rad daje pregled vrijednosnih papira koje poduzeća koriste u svakodnevnom poslovanju, odnosno čije korištenje proizlazi iz poslovnih događaja koji su predmet knjigovodstvene evidencije. Osim objašnjenja osnovnih obilježja vrijednosnih papira, u radu se objašnjava njihov knjigovodstveni tretman sagledavajući ih kao primljene i izdane (imovinu i obveze) te dugoročne i kratkoročne vrijednosne papire. Računovodstvo vrijednosnih papira pobliže je objašnjeno na primjeru poduzeća Hrvatske šume d.o.o., odnosno njegovog ustrojstvenog dijela Uprave šuma Podružnice Karlovac.

Ključne riječi: vrijednosni papiri, računovodstvo, imovina, obveze

ABSTRACT

The main subject of research in the final work are securities in the accounting of the company. The final work provides an overview of the securities used by companies in their day-to-day operations, is their use derives from business events that are the subject of bookkeeping records. In addition to explaining basic features of securities, the paper explains their accounting treatment by looking at them as received and issued (assets and liabilities) and long-term and short-term securities. The accounting of securities is explained in more detail in the example of the Croatian Forestry Company d.o.o., as organizing part of the Forest Management Branch of Karlovac.

Key words : securities, accounting, assets, liabilities

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. POJAM I VRSTE VRIJEDNOSNIH PAPIRA.....	3
2.1. Pojam i pravno određenje vrijednosnih papira	3
2.2. Vrste vrijednosnih papira.....	5
2.2.1. Mjenica.....	6
2.2.1.1. Pojam i vrste mjenice	6
2.2.1.2. Izdavanje, akceptiranje i prijenos mjenice.....	7
2.2.1.3. Korištenje mjenice u praksi	8
2.2.2. Obveznica.....	8
2.2.2.1. Pojam i vrste obveznice	8
2.2.2.2. Prednosti financiranja obveznicama.....	9
2.2.3. Zadužnica	10
2.2.3.1. Pojam i vrste zadužnice	10
2.2.3.2. Izdavanje i prijenos zadužnice	11
2.2.4. Ček	11
2.2.4.1. Pojam i vrste čekova.....	11
2.2.4.2. Korištenje čeka u praksi.....	12
2.2.5. Bankarska garancija	13
2.2.5.1. Pojam i vrste bankarske garancije	13
2.2.5.2. Bankarska garancija u praksi	14
2.2.6. Dionica	14
2.2.7. Ostale vrste vrijednosnih papira	15
3. VRIJEDNOSNI PAPIRI U RAČUNOVODSTVU PODUZEĆA.....	16
3.1. Vrijednosni papiri u kontekstu imovine i obaveza poduzeća	17
3.1.1. Primljeni i izdani vrijednosni papiri	17
3.1.2. Primjeri knjiženja vrijednosnih papira	18
4. PRAKTIČAN PRIMJER – PODUZEĆE HRVATSKE ŠUME d.o.o.	22
4.1. Temeljne informacije o poduzeću Hrvatske šume d.o.o.	22
4.2. Računovodstvene informacije poduzeća Hrvatske šume d.o.o.....	23
4.3. Pravilnik o financijskom poslovanju poduzeća Hrvatske šume d.o.o.....	27
4.4. Vrijednosni papiri u poslovanju Uprave šuma Podružnice (UŠP) Karlovac.....	29
4.5. Vrijednosni papiri u sustavu računovodstva UŠP Karlovac.....	30
4.5.1. Mjenica.....	31
4.5.2. Zadužnica	35
4.5.3. Bankarska garancija	40
5. ZAKLJUČAK	42
LITERATURA.....	44
POPIS ILUSTRACIJA	46
POPIS PRIMJERA KNJIŽENJA	47
POPIS TABLICA	48

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja u završnom radu vrijednosni su papiri u računovodstvu poduzeća. Osim objašnjenja osnovnih obilježja vrijednosnih papira, temeljni cilj rada je objasniti knjigovodstveni tretman vrijednosnih papira sagledavajući ih kao primljene i izdane, odnosno u kontekstu imovine i obveza poduzeća te kao dugoročne i kratkoročne vrijednosne papire. Temeljni cilj rada ostvaren je dokazivanjem stečenih teorijskih spoznaja s primjerima iz prakse poduzeća Hrvatske šume d.o.o., odnosno njegovog ustrojstvenog dijela Uprave šuma Podružnica Karlovac.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

U izradi završnog rada korištena je stručna literatura osobito iz područja računovodstva, ali i iz područja financija i prava. Također su korišteni relevantni podaci dostupni na različitim internetskim stranicama, kao i podaci iz zakonskih propisa koji izravno ili neizravno uređuju tematiku vrijednosnih papira. Osim toga u radu su korišteni i podaci prikupljeni istraživanjem autorice u odabranom poduzeću.

Podaci iz navedenih izvora prikupljeni su kako bi se cjelovito obradila problematika rada te kako bi se teorijska podloga potvrdila na praktičnim primjerima. Pritom su u radu korištena i znanstveno-istraživačke metode i to metoda analize i metoda sinteze, metoda konkretizacije, klasifikacije, deskripcije, komparacije i kompilacije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je strukturiran u pet glavnih poglavlja koja su razrađena u manje cjeline. Nakon uvodne cjeline u drugom poglavlju pojmovno se određuje vrijednosne papire te objašnjava njihove vrste. Treća cjelina rada posvećena je objašnjenju računovodstvenog tretmana vrijednosnih papira, njihovog sagledavanja s aspekta primljenih i izdanih vrijednosnih papira, odnosno u kontekstu imovine i obveza poduzeća, kao i sa stajališta njihove podjele

na dugoročne i kratkoročne. Posebna, četvrta cjelina posvećena je objašnjenju upotrebe vrijednosnih papira u poslovanju poduzeća Hrvatske šume d.o.o., odnosno ustrojstvene jedinice Uprave šuma Podružnica Karlovac. U toj cjelini povezana je teorijska podloga s praksom poduzeća. U završnoj cjelini konkretizirani su zaključci. Rad završava s popisom korištene literature, popisom priloga te popisom primjera knjiženja.

2. POJAM I VRSTE VRIJEDNOSNIH PAPIRA

2.1. Pojam i pravno određenje vrijednosnih papira

Vrijednosni papir je jednostrani pravni akt u obliku isprave ili elektroničkoga zapisa koji ovlašteniku daje pravo na ostvarenje nekoga imovinskoga prava, odnosno kojim se izdavatelj obvezuje ispuniti neku imovinskopravnu obvezu.¹ Ovlaštenikovo ostvarenje prava iz isprave uvjetovano je njezinim držanjem.² Značajka mu je apstraktnost, pa ovlašteniku pripada pravo iz papira neovisno o temeljnom poslu koji može prethoditi njegovu izdavanju.³

Vrijednosni papir mora sadržavati:⁴

1. naznaku vrste vrijednosnog papira,
2. serijski i kontrolni broj vrijednosnog papira,
3. tvrtku, sjedište i adresu izdavatelja,
4. naznaku da vrijednosni papir glasi na donositelja ili na ime; ako glasi na ime, vrijednosni papir sadrži tvrtku i sjedište pravne osobe ili ime i prezime i jedinstveni matični broj građanina,
5. opis prava i obveza koje sadrži vrijednosni papir, obveze izdavatelja i način njihova ostvarenja,
6. mjesto i nadnevak izdavanja vrijednosnog papira,
7. potpise osoba koje su za to ovlaštene statutom izdavatelja.

Ovlaštenik prava iz vrijednosnoga papira može biti označen imenom ili klauzulama po naredbi ili na donositelja. Vrijednosni papir na donositelja prenosi se predajom, vrijednosni papir na ime prenosi se u pravilu cesijom⁵, a vrijednosni papir po naredbi indosamentom⁶. Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima⁷ propisuje i osobe ovlaštene za

¹ Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=65494> (26.3.2017.)

² Ibidem

³ Poslovni dnevnik, <http://www.poslovni.hr/leksikon/vrijednosni-papiri-1058>, (26.3.2017.)

⁴ Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, Narodne novine, 107/95, članak 3.

⁵ Cesija ili ustup tražbine s dosadašnjeg vjerovnika na novog vjerovnika, cesijom se ne mijenja pravo odnosno tražbina koja se ustupa, nego samo vjerovnik.

⁶ Indosament je posebna izjava kojom prenositelj prenosi na stjecatelja vrijednosni papir i njime stjecatelj stupa u pravni položaj prenositelja. Piše se na poleđini vrijednosnog papira.

⁷ Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, Narodne novine, 107/95, članak 3.

obavljanje poslova s vrijednosnim papirima, a to su: trgovačka društva za poslovanje vrijednosnim papirima, burza vrijednosnih papira, uređena javna tržišta, banke, operatori računa, transferni agenti, središnja depozitarna agencija te druge pravne osobe koje su ovlaštene za to Zakonom o investicijskim fondovima.⁸

Najvažniji poslovi s vrijednosnim papirima su:⁹

1. kupnja i prodaja vrijednosnih papira po nalogu nalogodavca,
2. trgovina u spekulacijske svrhe,
3. upravljanje portfeljem vrijednosnih papira za račun nalogodavca,
4. poslovi posebne burzovne trgovine,
5. poslovi agenta izdanja (organiziranje, priprema i provođenje upisa i uplate vrijednosnih papira,
6. pokroviteljstvo izdanja,
7. investicijsko savjetovanje,
8. poslovi skrbništva nad vrijednosnim papirima.

Kod poslovanja s vrijednosnim papirima bitno je je razlikovati pojam prava na papir od pojma prava iz papira. Pravo na papir je pravo koje se stječe prema pravilima stvarnog prava, dok je pravo iz papira osobno pravo ili tražbina njegova imaoca od dužnika.¹⁰ U vezi s vrijednosnim papirima važan je i pojam legitimacije, odnosno legitimacijskog svojstva papira. Ovo svojstvo vrijednosnih papira očituje se u činjenici da dužnik obveze koja je zapisana u papiru u načelu nije dužan ispuniti obvezu osobi koja se držanjem papira ne može legitimirati kao njegov imalac.¹¹

Zakon o tržištu kapitala prenosive vrijednosne papire predstavlja kao financijske instrumente i navodi se da su prenosivi vrijednosni papiri dionice ili drugi vrijednosni papiri istog značenja koji predstavljaju udio u kapitalu ili članskim pravima u društvu, obveznice i druge vrste sekuritiziranog duga, uključujući i potvrde o deponiranim

⁸ Zakon o investicijskim fondovima, Narodne novine, 150/05.

⁹ Zakon o tržištu vrijednosnih papira, Narodne novine, 84/02, članak 34.

¹⁰ Ibidem

¹¹ Ibidem

dionicama, te svi ostali vrijednosni papiri koji daju pravo na stjecanje ili prodaju takvih prenosivih vrijednosnih papira.¹²

2.2. Vrste vrijednosnih papira

Podjelu vrijednosnih papira moguće je sagledati s više aspekata. Različiti izvori navode i različite podjele, bilo sa stajališta financija kao zasebne cjeline, stajališta Zakona o vrijednosnim papirima ili sa stajališta računovodstva¹³.

Podjela vrijednosnih papira sa stanovišta pravne prirode inkorporiranog prava na papiru i prema načinu određivanja ovlaštenika na papir:¹⁴

1. vrijednosni papiri prema utjelovljenom pravu (obveznopravni, stvarnopravni i korporacijski),
2. vrijednosni papiri ovisno o načinu određivanja osobe ovlaštenika iz papira (razlikujemo papire na ime, po naredbi i papire na donositelja).

Neke od ostalih podjela su i na vrijednosne papire:¹⁵

1. prema vremenu trajanja financijskog odnosa uspostavljenog emisijom vrijednosnih papira (kratkoročni i dugoročni)¹⁶,
2. prema karakteru naknade za sredstva uložena u vrijednosne papire (fiksna i varijabilna),
3. mogućnostima konverzije vrijednosnih papira u druge vrijednosne papire (konvertibilni i nekonvertibilni).

¹² Zakon o tržištu kapitala, Narodne novine, 88/08, članak 3.

¹³ O tome detaljnije cf. infra točku 3. VRIJEDNOSNI PAPIRI U RAČUNOVODSTVU PODUZEĆA

¹⁴ Amon, F.; Pavlović, M.; Šimunec, N.; Vranar, K.: Mjenica i zadužnica i ostali načini podmirenja obveza u praktičnom korištenju, Poslovno savjetovanje, Zagreb, 2004., str.19

¹⁵ Ibidem

¹⁶ O tome detaljnije cf. Infra točku 3.3. Dugoročni i kratkoročni vrijednosni papiri

2.2.1. Mjenica

2.2.1.1. Pojam i vrste mjenice

Mjenica je vrijednosni papir koji glasi na određeni iznos novca i koji svojem imatelju daje pravo da taj iznos naplati od osobe koja je u mjenici naznačena kao dužnik.¹⁷ Mjenica je obligacijski papir jer sadrži novčanu tradžbinu, ona je i prezentacijski vrijednosni papir, što znači da je vjerovnik dužan dužniku prezentirati mjenicu da bi u njoj ostvario pravo. U gospodarskom sustavu i platnom prometu značajne su funkcije mjenice kao kreditnog instrumenta, sredstva osiguranja tradžbine te sredstva plaćanja. Važno je naglasiti da je mjenica jednostran i strogo formalan vrijednosni papir i u času izdavanja mjenica je uvijek u pravilu vezana ili je njezino izdavanje uvjetovano povodom određenog pravnog posla, ali kad je jednom mjenica izdana ona se osamostaljuje u pravnom prometu.¹⁸ Postoje različiti kriteriji podjele mjenica, ali najuobičajeniji je onaj koji određuje osobe koje trebaju ispuniti mjeničnu obvezu isplatom određenog mjeničnog iznosa.¹⁹ Prema tom kriteriju razlikuju se:

1. trasirana ili vučena mjenica,
2. vlastita ili solo mjenica.

Pod trasiranom ili vučenom mjenicom razumijeva se mjenica kod koje izdavatelj (trasant) daje nalog drugoj osobi (trasatu) da o dospelosti mjenice isplati korisniku mjenice (remitentu) ili nekoj trećoj osobi po njegovoj naredbi novčani iznos naznačen na mjenici.²⁰ Ova mjenica često je prisutna kod kupoprodaje robe na kredit. Trasirana mjenica je regulirana Zakonom o mjenici.²¹ Bitni sastojci trasirane mjenice su: oznaka da se radi o mjenici, bezuvjetni uput da se plati određena svota novca, ime trasata, oznaka dospelosti, mjesto plaćanja, ime onoga kome se ili po čijoj naredbi ima platiti te potpis onoga koji je izdao mjenicu.²² Vlastita ili solo mjenica je ona u kojoj se izdavatelj mjenice (trasant) obvezuje isplatiti mjenični iznos korisniku mjenice (remitentu). Kod ove vrste mjenice nema trasata, ali svi ostali bitni sastojci kao kod trasirane mjenice moraju postojati. Na vlastitu mjenicu primjenjuju se odredbe o trasiranoj mjenici navedene u Zakonu o

¹⁷ Ibidem, str. 18

¹⁸ Ibidem, str. 22

¹⁹ Ibidem

²⁰ Ibidem

²¹ Zakon o mjenici, Narodne novine, 74/94.

²² Ibidem, članak 1.

mjenici.²³ Na vlastitu se mjenicu ne primjenjuju propisi o akceptu, iz razloga što nema trasata. U literaturi se navode i vlastita trasirana mjenica te bjanko mjenica. Kod vlastite trasirane mjenice izdavatelj mjenice (trasant) označuje sebe kao trasata.²⁴ Bjanko mjenica ne predstavlja neku posebnu vrstu mjenice zato što je trasant ovlastio imatelja da istu naknadno popuni sastojcima koji nisu uneseni prilikom izdavanja, što znači da u trenutku izdavanja bjanko mjenica nema sve bitne sastojke.²⁵ Najčešće se koristi kao sredstvo osiguranja tradžbina, posebno kredita.²⁶

2.2.1.2. Izdavanje, akceptiranje i prijenos mjenice

Izdavanje mjenice znači očitovanje volje izdavatelja u pisanom obliku, što dokazuje da je mjenica strogo formalni vrijednosni papir. Trenutkom predaje mjenice remitentu mjenica prelazi u pravni promet. Izdavanje mjenice se najčešće svodi na popunjavanje unaprijed tiskanih mjeničnih obrazaca ili formulara. Mjenicu je moguće otisnuti i na nekom drugom papiru, ali je upotreba obrazaca pogodna jer smanjuje mogućnost pogreške, a time i ništavnost mjenice. Kako u svim pravnim poslovima, pa tako i u mjeničnom, prilikom izdavanja stranke moraju izraziti svoju volju. Izdavanjem mjenice trasant preuzima odgovornost za akcept i isplatu mjenice, a trasirana se mjenica može izdati u dva i više istovjetnih primjeraka. Svaki imatelj mjenice ima pravo napraviti više mjeničnih prijepisa.²⁷ Akcept mjenice je reguliran Zakonom o mjenici.²⁸ Akceptiranje mjenice znači prihvaćanje, odnosno izjavu trasanta kojom se obvezuje o dospelosti isplatiti u mjenici naznačeni iznos njezinom imatelju, takva izjava o akceptu se piše na mjenici riječima „priznajem“, „preuzimam“ ili riječima istog značenja.²⁹ Akcept mora biti bezuvjetan, inače je ništavan.³⁰ Mjenica po svojem sadržaju predstavlja novčanu tradžbinu. Da bi se omogućilo brzo i jednostavno prenošenje mjenice, a tim i novčane tradžbine, to se čini u obliku indosamenta.³¹ Značajno je za napomenuti da se indosamentom prenose sva prava iz mjenice, a njezinom predajom indosatoru na njega prelazi i pravo na mjenicu. Osim

²³ Ibidem, članak 111.

²⁴ Ibidem, članak 112.

²⁵ Ibidem

²⁶ Amon, F.; Pavlović, M.; Šimunec, N.; Vranar, K., op. cit., str.27

²⁷ Ibidem, str. 28

²⁸ Zakon o mjenici, Narodne novine, 74/94, članak 20. do članka 28.

²⁹ Amon, F.; Pavlović, M.; Šimunec, N.; Vranar, K., op. cit., str.29

³⁰ Ibidem

³¹ O tome opširnije cf. supra fusnota broj 7

prijenosa mjenice značajno je spomenuti i pojam avala mjenice koji označava mjenično jamstvo neke treće osobe koje je dano i potpisano na mjenici, a kojim se jamči da će određeni dužnik ispuniti svoju mjeničnu obavezu.

2.2.1.3. Korištenje mjenice u praksi

Zbog svojeg obilježja kao vrijednosnog papira, svoje formalnosti i strogosti mjenica zadovoljava mnogobrojne potrebe subjekata u financijskom i gospodarskom poslovanju. U praksi je mjenica najčeće korištena kao instrument plaćanja, instrument osiguranja plaćanja i kao kreditni instrument. Kada se mjenica koristi kao instrument plaćanja tada će i vjerovnik i dužnik u ugovoru odrediti da dužnik dugovani iznos treba platiti mjenicom.³² U funkciji instrumenta osiguranja plaćanja mjenica se javlja kada vjerovnik i dužnik ugovore da će za osiguranje svoje obveze dužnik predati mjenicu čiju isplatu vjerovnik ima pravo zatražiti ako dužnik ne ispuni svoju novčanu obvezu.³³ Također kada se mjenica koristi kao kreditni instrument, vjerovnik koji prima mjenicu svog dužnika zapravo kreditira dužnika za vrijeme do dospjeća mjenice.³⁴

2.2.2. Obveznica

2.2.2.1. Pojam i vrste obveznice

Obveznica je potraživanje u kojem se izdavatelj obvezuje da će imatelju obveznice tj. vjerovniku u određenom roku i to dužim od jedne godine vratiti pozajmljeni iznos uvećan za kamate.³⁵ Obveznice se mogu podijeliti na:³⁶

- a) klasične obveznice,
- b) ostale obveznice.

Klasične obveznice se dijele prema emitentu na:³⁷

³² Briški, D.; Brlić, J.; Cutvarić, M.; i drugi: *Plaćanje i osiguranje plaćanja*, HZ RIF, Zagreb, 2011., str. 283

³³ *Ibidem*

³⁴ *Ibidem*

³⁵ Prohaska, Z.; *Analiza vrijednosnih papira*, Infoinvest, Zagreb, 1996., str. 31

³⁶ *Ibidem*

³⁷ *Ibidem*, str. 32

1. državne obveznice – to su obveznice centralne vlade ili federalnih vlasti,
2. komunalne obveznice – izdaju ih javno-pravne financijske organizacije, a centralna vlada ne garantira vraćanje duga i plaćanje kamate,
3. hipotekarne obveznice – izdaju ih javno-pravne financijske organizacije, a garanciju vraćanja predstavlja hipoteka odnosno pravo zaloge na nekretnine,
4. obveznice financijskih institucija – izdaju ih banke, štedionice i druge financijske organizacije,
5. obveznice poduzeća – izdaju ih velika i mala poduzeća.

S obzirom na kreditnu sposobnost dužnika, državne obveznice pružaju najveću sigurnost da će kamate biti plaćene, a iznos duga o dospelju vraćen, jer je država neograničeno likvidna s obzirom na svoje domicilne porezne obveznike.³⁸ Za razliku od klasičnih obveznica, postoje i ostale obveznice, a u njih se ubrajaju:³⁹

1. obveznice s varijabilnom kamatnom stopom,
2. nul – kupon obveznice,
3. obveznice koje glase na dvojnju valutu.

Sve vrste ostalih obveznica mogu emitirati i poduzeća u skladu sa svojom politikom pribavljanja sredstava.⁴⁰

2.2.2.2. Prednosti financiranja obveznicama

Prednosti obveznica kao vrijednosnih papira su višestruke. Prvo, isplaćene kamate na obveznice poduzeća mogu se odbiti od poreza.⁴¹ Drugo, obveznice se na primarnom tržištu mogu lakše plasirati od nekih drugih vrijednosnih papira kao npr. dionica.⁴² Treće, emisija obveznica za emitenta je jeftinija nego li izdavanje npr. prioriternih ili običnih dionica.⁴³

³⁸ Ibidem

³⁹ Ibidem, str. 33

⁴⁰ Ibidem, str. 34

⁴¹ Ibidem, str. 118

⁴² Ibidem

⁴³ O tome detaljnije cf.: Prohaska, Z.; Analiza vrijednosnih papira, Infoinvest, Zagreb, 1996., cjelina 4. METODE ANALIZE OBVEZNICA, str. 119

2.2.3. Zadužnica

2.2.3.1. Pojam i vrste zadužnice

Zadužnica je pisana isprava koju izdaje dužnik uz potvrdu javnog bilježnika kojom daje suglasnost da se radi naplate vjerovnikove tradžbine zaplijene svi njegovi računi koje ima kod banaka te da se novac s tog računa izravno isplaćuje vjerovniku na način određen tom izjavom.⁴⁴ Zadužnica posjeduje nekoliko pravnih značajki i ista se može definirati kao: pravni posao, apstraktni pravni posao, vrijednosni papir, javna isprava i kao ovršna isprava.⁴⁵ Zadužnica je jednostrani pravni posao budući da nastaje očitovanjem volje jednog sudionika posla – dužnika. Mora biti izdana u pisanom obliku, dakle, ona je isprava. Također, navodi se da je i apstraktni pravni posao jer sadrži apstraktnu obvezu. Apstraktna je ona obveza koja se odvojila i postala neovisna od pravnog posla iz kojeg je nastala, a to bi za zadužnice značilo da je novčana obveza sadržana u njoj odvojena od pravnog posla na temelju kojeg izdana.⁴⁶ Obilježje zadužnice kao vrijednosnog papira ponajviše proizlazi iz njenih značajki da je pisana isprava koja sadrži određenu obvezu. Obveza iz zadužnice se ispunjava zakonitom imatelju zadužnice. Zadužnica je i javna isprava jer sadrži javnobilježničku potvrdu, dakle, ona ima snagu javne isprave. Svojstvo zadužnice kao ovršne isprave proizlazi iz samog Ovršnog zakona, što znači da zadužnica predstavlja osnovu za određivanje ovrhe pa je u tom smislu izjednačena s učinkom pravomoćne sudske presude.⁴⁷ Ovo svojstvo zadužnice dolazi do izražaja u slučaju kad naplata s računa dužnika postane bezuspješna, tada će takva isprava služiti kao osnova za pokretanje ovršnog postupka na drugim predmetima ovrhe (nekretninama, poretninama i dr.).⁴⁸ Dvije su temeljne vrste zadužnica:⁴⁹

1. obična zadužnica,
2. bjanko zadužnica.

Ove dvije zadužnice pojmovno se razlikuju u dva bitna elementa: u određenosti vjerovnika i određenosti tradžbine. Kod obične zadužnice vjerovnik mora biti određen u ispravi u

⁴⁴ Briški, D.; Brlić, J.; Cutvarić, M.; i drugi.: op. cit., str. 347

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Ibidem

⁴⁷ Ibidem, str. 349

⁴⁸ Ibidem, str. 350

⁴⁹ Ibidem

vrijeme njena izdavanja, dok kod bjanko zadužnice on može biti određen naknadno.⁵⁰ U smislu tradžbine, razlika je u tome da kod obične zadužnice ona mora biti određena u ispravi u vrijeme izdavanja, dok kod bjanko zadužnice iznos tradžbine se može upisati i kasnije.⁵¹

2.2.3.2. Izdavanje i prijenos zadužnice

Stranke koje su sudionici u određenom građanskopravnom odnosu same odlučuju o okolnostima i uvjetima izdavanja nekog vrijednosnog papira. Ako stranke odluče da će radi osiguranja tradžbine vjerovniku dužnik izdati zadužnicu, bilo bi potrebno što određenije navesti koja se tradžbina osigurava zadužnicom.⁵² I običnu i bjanko zadužnicu može izdati svaka pravna osoba, obrtnik ili druga osoba koja obavlja neku samostalnu djelatnost ili fizička osoba koja ima poslovnu sposobnost.⁵³

Zadužnica se može prenijeti na treću osobu. Prijenosom treća osoba stječe prava iz zadužnice koja su pripadala vjerovniku. Prijenos se vrši na način da vjerovnik tj. imatelj zadužnice napravi ispravu u kojoj će izjaviti da svoja prava iz zadužnice prenosi na drugu osobu.⁵⁴ Takva izjava može se dati u samoj zadužnici ili na posebnoj ispravi.⁵⁵ I u jednom i drugom slučaju javni bilježnik mora ovjeriti svojim potpisom.

2.2.4. Ček

2.2.4.1. Pojam i vrste čekova

Ček je vrijednosni papir kojim izdavatelj (trasant) nalaže drugoj osobi (trasatu) da iz izdavateljevog pokrića isplati zakonitom imatelju određenu svotu novca.⁵⁶ Iz navedene definicije vidljiva je sličnost s mjenicom, no ček i mjenica se u mnogo čemu i razlikuju. Mjenica je prije svega kreditno sredstvo, dok je ček sredstvo plaćanja. Mjenica može glasiti na ime i po naredbi, a ček može i na donositelja. Ček se ne može akceptirati i dr.

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ Ovršni zakon, Narodne novine, 139/10, članak 125. i članak 126.

⁵² Briški, D.; Brlić, J.; Cutvarić, M.; i drugi.: op. cit., str. 356

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Ibidem

⁵⁵ Ibidem

⁵⁶ Ibidem, str. 325

Ček je uređen Zakonom o čeku, a s obzirom na bitne sličnosti mjenice i čeka, većina odredbi iz Zakona o mjenici se primjenjuje i na ček.⁵⁷ Prema načinu označavanja vjerovnika ček može biti:⁵⁸

1. ček na ime: u njemu trasant poimence označava remitenta,
2. ček po naredbi: u kojem trasant označava remitenta, ali i daje pravo da svojim nalogom odredi trećega kao vjerovnika,
3. alternativni ček,
4. vlastiti trasirani ček,
5. ček po vlastitoj naredbi,
6. gotovinski ček,
7. barirani ček,
8. cirkularni ček,
9. putnički ček,
10. akreditivni ček,
11. certificirani ček,
12. vizirani ček.

Bitno je napomenuti da je ček uvijek plativ po viđenju i ne može se na drugi način označavati njegova dospelost. Ček se može prenijeti na tri načina: jednostavnom predajom, cesijom i indosamentom.⁵⁹

2.2.4.2. Korištenje čeka u praksi

U sustavu platnog prometa i financijskog poslovanja Republike Hrvatske, kod pravnih i fizičkih osoba, ček je, od njegova zakonskog propisivanja 1946. godine, dobio vrlo važnu funkciju instrumenta bezgotovinskog plaćanja.⁶⁰ Kako je njegova upotreba najčešće bila u poslovanju pravnih osoba, uvođenjem drugih i jednostavnijih načina i instrumenata bezgotovinskog plaćanja, uporaba čeka je postajala sve slabija. U praksi su se u poslovanju pravnih osoba čekovi isključivo koristili kao obrasci platnog prometa za obavljanje samo unutarnjeg platnog prometa. Pri tome su se koristile dvije vrste čekova: gotovinski i obračunski ček. Navedeni čekovi izdavali su se na propisanim čekovnim blanketima, no

⁵⁷ Ibidem

⁵⁸ Ibidem, str. 327

⁵⁹ Ibidem

⁶⁰ Ibidem, str. 335

oba su ukinuta 2002. godine.⁶¹ Jedina vrsta čeka koja se i dalje koristi u bankarskom poslovanju je ček po tekućem računu – bankovni ček. No, zbog snažnog razvoja elektroničkog plaćanja te korištenja kreditnih i debitnih kartica, uporaba ove vrste čeka sve više opada.⁶²

2.2.5. Bankarska garancija

2.2.5.1. Pojam i vrste bankarske garancije

Bankarska garancija u domaćem poslovanju poseban je oblik jamstvenih obveza. One se tako zovu jer ih je banka izdala i jer je izdavanje ili primanje bankarske garancije jedan od najtipičnijih poslova kojima se banke bave. To posebno dolazi do izražaja kod nekih dugoročnih kredita ili zajmovnih transakcija te ugovora kojima se jamči plaćanje u određenom roku. Bankarska garancija je u razdoblju do 2000. godine bila čest instrument plaćanja i to na način da bi jedna banka izdavala taj instrument po nalogu svoga klijenta kako bi se on zadužio kod druge banke za kredit.⁶³ Prema Zakonu o obveznim odnosima izdavanje bankarske garancije ekskluzivno je bankarski posao, pa druge pravne i fizičke osobe ne mogu izdavati istu.⁶⁴ S obzirom na kriterije temeljem kojih se izdaju mnogo je vrsta bankarskih garancija. Neke od podjela su:⁶⁵

1. uvjetna i bezuvjetna bankarska garancija (u Republici Hrvatskoj djeluje samo bezuvjetna),
2. činidbena bankarska garancija (ona u kojoj banka jamči korisniku bankarske garancije da će glavni dužnik obaviti određeni posao tj. činidbu),
3. kreditna ili platna bankarska garancija (njome se jamči da će banka garant korisniku bankarske garancije isplatiti određenu svotu novca ako to ne učini glavni dužnik),
4. izravna i posredna bankarska garancija,
5. supergarancija i kontragarancija.

⁶¹ Ibidem

⁶² Ibidem

⁶³ Ibidem, str. 395

⁶⁴ Ibidem

⁶⁵ Ibidem, str. 400

2.2.5.2. Bankarska garancija u praksi

U međunarodnoj praksi pojam bankarske garancije sadrži različite tipove obveza s različitim obilježjima. Danas je bankarska garancija međunarodno priznat i vrlo čest instrument osiguranja plaćanja, te se sve više javlja potreba za određivanjem pravila u poslovanju s bankarkom garancijom koja bi bila općeprihvaćena u svim zemljama.⁶⁶ Neka od jedinstvenih pravila za bankarsku garanciju razvila je Međunarodna trgovačka komora.⁶⁷

2.2.6. Dionica

Dionica predstavlja tipičan vlasnički i korporativni vrijednosni papir. Dugoročan je instrument financiranja, njom se financiraju trajna i obrtna sredstva, tj. dugoročno vezana imovina. Izdaju ju dionička društva, a zbroj svih dionica određenog društva predstavlja njegov temeljni kapital. Ona dioničarima daje prava, ali i određene obveze. Prava dioničara su:⁶⁸

1. pravo na zaradu poduzeća (pravo na proporcionalni udio u ostvarenom rezultatu),
2. pravo na imovinu poduzeća,
3. pravo glasa (obične dionice nose pravo glasa o pitanjima upravljanja dioničkim poduzećem),
4. pravo prvokupa (pravo prvenstva kupnje novoemitiranih dionica proporcionalno broju dionica koje posjeduju),
5. ostala prava (pravo prodaje, limitirana odgovornost, pravo uvida u poslovne knjige...).

Vrste dionica:⁶⁹

1. redovne,
2. povlaštene.

Redovne dionice predstavljaju vlasništvo te daju pravo na dividendu, a jedna dionica predstavlja jedan glas na skupštini dioničkog društva. Povlaštene dionice označavaju neka povlaštena prava. Vlasnicima je zagarantiran određeni fiksni postotak dividende koji im se

⁶⁶ Ibidem, str. 409

⁶⁷ Ibidem

⁶⁸ Dražić-Lutilsky, I.; Gulin, D.; Mamić-Sačec, I.: Računovodstvo, RIF, Zagreb, 2010., str. 363

⁶⁹ Ibidem

isplaćuje svake godine.⁷⁰ Povlaštene dionice imaju prednost pred običnima kako u smislu isplate dividende tako i u smislu uloge u isplati likvidacijske mase pri likvidaciji društva.⁷¹

2.2.7. Ostale vrste vrijednosnih papira

Vrijednosnim papirima smatraju se također:⁷²

1. skladišnica (predstavlja najvažniji dokument koji se izdaje prilikom skladištenja, služi da se dokaže vlasništvo nad robom koja je uskladištena),
2. teretnica (najznačajnija isprava o transportu, budući da ona ima robno – vrijednosni karakter, tj. vrijedi onoliko koliko i teret koji je u njoj naznačen),
3. temeljnica (dokument za unos ručnih knjiženja u glavnu knjigu; često se koristi u šumarstvu); komercijalni zapisi, trezorski zapisi, jamstva.

⁷⁰ Ibidem

⁷¹ Ibidem

⁷² Autorica prema: Anthony, R.N.; Reece, J.S.: Računovodstvo, financijsko i upravljačko računovodstvo. RRIF Plus, Zagreb, 2004.

3. VRIJEDNOSNI PAPIRI U RAČUNOVODSTVU PODUZEĆA

Poduzetnik – trgovačko društvo ili druga pravna ili fizička osoba koja obavlja djelatnost radi stjecanja dobiti obavezna je voditi i sastavljati poslovne knjige i financijske izvještaje. Računovodstvo je temelj poslovnog informacijskog sustava pojedinog gospodarskog subjekta.⁷³ U nastavku je dan pregled imovine i obveza u računovodstvu poduzeća, s posebnim naglaskom na vrijednosne papire.

Vrste i pojavni oblici imovine su:⁷⁴

- nematerijalna dugotrajna imovina,
- materijalna imovina (nekretnine),
- materijalna imovina (postrojenja, oprema, alati, inventar i transportna sredstva),
- biološka imovina,
- ulaganja u nekretnine,
- dugotrajna financijska imovina (ulaganja u dugotrajne vrijednosne papire)
- dugotrajna potraživanja,
- odgođena porezna imovina,
- novac u bankama i blagajnama,
- kratkotrajna financijska imovina (ulaganja u kratkoročne vrijednosne papire),
- kratkoročna potraživanja,
- potraživanja od zaposlenih i ostala potraživanja,
- potraživanja od države za prireze i poreze, carinu, pristojbe i doprinose,
- ostala potraživanja od državnih institucija,
- plaćeni prihodi budućeg razdoblja i obračunani prihodi.

Vrste obveza su sljedeće:⁷⁵

- kratkoročne obaveze prema povezanim poduzetnicima i s osnove udjela u rezultatu,
- kratkoročne financijske obaveze (obaveze po kratkoročno izdanim vrijednosnim papirima),
- obaveze prema dobavljačima za predujmove i ostale obaveze,
- obaveze prema dobavljačima i ostale obaveze,

⁷³ Belak, V. i drugi: Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, RRIF-plus, Zagreb, 2014., str. 3

⁷⁴ Autorica prema: Brkanić, V.; Habek, M.: RRIF-ov računski plan za poduzetnike, RRIF-plus, Zagreb, 2011.

⁷⁵ Ibidem

- kratkoročne obaveze za poreze, doprinose i slična davanja,
- dugoročne obaveze (obaveze po vrijednosnim papirima),
- odgođeni porezi,
- dugoročna rezerviranja za rizike i troškove,
- odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja.

3.1. Vrijednosni papiri u kontekstu imovine i obaveza poduzeća

3.1.1. Priljeni i izdani vrijednosni papiri

Vrijednosni papiri se u strukturi bilance, odnosno u poslovanju poduzeća pojavljuju i kao imovina i kao obaveze. Bitno je napomenuti da u računovodstvu izdani vrijednosni papiri predstavljaju obavezu dok priljeni predstavljaju imovinu poduzeća. U strukturu imovine ulaze kratkoročni i dugoročni vrijednosni papiri, a također prema ročnosti dijele se i u strukturi obveza, tj. obveza po kratkoročnim i dugoročnim vrijednosnim papirima. Kada se radi o priljenim dugoročnim vrijednosnim papirima, spominju se ulaganje u obveznice. Vrijednost obveznica ovisi o odnosu tržišne kamatne stope i ugovorene kamatne stope za obveznice, riziku povrata uloga, stupnju zaduženosti emitenta, vremenu dospijea obveznica te mogućnosti ulaganja u ostale financijske elemente.⁷⁶ Obveznice se najčešće emitiraju na velike svote koje dospijevaju odjednom te stoga emitenti često osnivaju fondove za otkup obveznica. Ročnost im je preko godine dana, što potvrđuje to da se smatraju dugoročnom imovinom poduzeća.

Kratkoročni vrijednosni papiri u strukturi aktive bilježe se kao priljeni kratkoročni vrijednosni papiri, pa se tako s računovodstvenog stajališta u ovu skupinu svrstavaju priljene mjenice i čekovi. Na kontima kratkoročnih vrijednosnih papira bilježe se ulaganja s rokom dospijea ne dužim od 12 mjeseci. Radi se o priljenim mjenicama i čekovima od dužnika koji su unovčivi, ali spominju se i ulaganja u komercijalne zapise, obveznice, zadužnice i druge kratkoročne vrijednosne papire.⁷⁷ Zaduznice poduzeća najviše koriste kao instrumente osiguranja naplate tradžbina, a ona kao i svi drugi vrijednosni papiri mora biti ovjerena kod javnog bilježnika kako bi bila valjana.

⁷⁶ Belak, V. i drugi: op. cit., str. 250

⁷⁷ Ibidem

Predstavlja lako unovčiv vrijednosni papir i kao takva je općeprihvaćeno sredstvo naplate tradžbina. Primljene mjenice mogu biti trasirane ili vlastite, a poduzetnik može primljenu mjenicu po dospijeću podnijeti na naplatu glavnom mjeničnom dužniku, indosirati mjenicu na svojeg vjerovnika i na taj način podmiriti svoju obavezu te eskontirati tj. primljenu mjenicu prodati prije njezina dospijeća.⁷⁸

Izdani vrijednosni papiri obveza su te se pojavljuju u pasivi bilance. Obaveze po dugoročnim vrijednosnim papirima koje dospijevaju nakon isteka jedne godine od datuma bilance iskazuju se na kontima dugoročnih obveza. Izdajući dugoročne vrijednosne papire i prodajući ih kupcima izdavatelj preuzima obavezu povrata uloženog novca kupcima uz odgovarajuću naknadu odnosno kamatu. Najčešća vrsta dugoročnog vrijednosnog papira u obliku obveze je obveznica. Obveznice su gotovo uvijek dužnički vrijednosni papiri, no u nekim slučajevima mogu biti i imovina poduzeća. Obveznice se najčešće izdaju radi refinanciranja kratkoročnih obaveza ili za nove razvojne aktivnosti.⁷⁹ Kratkoročne obaveze po izdanim vrijednosnim papirima knjiže se na kontima kratkoročnih obveza, a rezultati su namjene prikupljanju novčanih sredstava od kupaca. Kao najčešća vrsta pojavljuju se komercijalni zapisi koji su instrument kratkoročnog financiranja poduzeća koje ih izdaje. Trgovačko društvo prodaje komercijalne zapise uz diskont. Po dospijeću imatelju komercijalnog zapisa isplaćuje njegovu nominalnu vrijednost. Razlika između nominalne i prodajne vrijednosti komercijalnog zapisa za izdavatelja predstavlja diskont kojeg on u trenutku dospijeća knjiži na teret troškova.⁸⁰

3.1.2. Primjeri knjiženja vrijednosnih papira

Knjiženje vrijednosnih papira ovisi o tome radi li se o izdanim, primljenim, kratkoročnim ili dugoročnim vrijednosnim papirima. Knjiženja se obavljaju na kontima dugotrajne i kratkotrajne imovine, odnosno kontima dugoročnih i kratkoročnih obveza.

⁷⁸ Ibidem, str. 254

⁷⁹ Ibidem, str. 485

⁸⁰ Ibidem, str. 391

Primjer 1. Ulaganje u obveznice uz diskont koje se drže do dospjeća⁸¹

Kupljene su obveznice društva „More“ d.d. Nominalna vrijednost obveznica je 100.000,00 kn. Ugovorena kamata od 9% na obveznice isplaćuje se polugodišnje, a iznosi 4500,00 kn. Tržišna kamatna stopa je 10% i obveznice su kupljene uz diskont. Za njih je plaćeno 96.140,00 kn, diskont uz koji su kupljene iznosi 3.860,00 kn. Metodom efektivne kamatne stope izračunava se sadašnja vrijednost uloga u obveznice po zahtijevanoj tržišnoj stopi te se izračunava amortizacija diskonta. Obveznice su naplaćene nakon 3 godine po tržišnoj vrijednosti od 100.000,00 kn.

Knjiženje:

OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
Dugotrajna ulaganja u obveznice društva „More“	0642	100.000,00	
Nezarađeni prihodi u financ. instrumentima	0649		3.860,00
Transakcijski račun	1000		96.140,00
Potraživanje za kamatu	1232	4.500,00	
Prihod od kamate	7712		4.500,00
Nezarađeni prihodi u financ. instrumentima	0649	307,00	
Prihod od kamata	7712		307,00
Transakcijski račun	1000	4.500,00	
Potraživanje za kamatu	1232		4.500,00
Potraživanje za kamatu	1232	4.500,00	
Prihod od kamata	7712		4.500,00
Nezarađeni prihodi u financ. instrumentima	0649	322,00	
Prihodi od kamata	7712		322,00
Transakcijski račun	1000	100.000,00	
Nezarađeni prihodi u financ. instrumentima	0649	1.772,00	
Dugotrajna ulaganja u obveznice društva	0642		100.000,00
Dobici od prodaje vrijednosnih papira	7741		1.772,00

⁸¹ Ibidem, str. 174

Primjer 2. Ulaganje u komercijalne zapise⁸²

Društvo „K“ d.o.o kupilo je komercijalne zapise čija je nominalna vrijednost 100.000,00 kn. Komercijalni zapisi kupljeni su uz diskont po cijeni 95% od nominalne vrijednosti. Provizija brokera pri posredovanju iznosi 1.200,00 kn. Društvo „K“ d.o.o. ovo je ulaganje klasificiralo kao ulaganje u financijsku imovinu koja se drži do dospijeca i i vrednuje se po trošku stjecanja uvećano za brokersku proviziju. Na dan dospijeca emitent je isplatio nominalnu vrijednost. Društvo priznaje prihod od kamata.

Knjiženje:

OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
Komercijalni zapisi	11420	100.000,00	
Diskont kod ulaganja u komerc. zapise	11429		3.800,00
Transakcijski račun	1000		96.200,00
Transakcijski račun	1000	100.000,00	
Prihod od kamate	7712		100.000,00
ISTODOBNO			
Diskont kod ulaganja u komercijalne zapise	11429	3.800,00	
Prihodi od kamata	7712		3.800,00

Primjer 3. Knjiženje izdane mjenice s obračunom kamate⁸³

Dobavljaču je izdana vlastita mjenica s dospijecom za mjesec dana, a ou svrhu plaćanja računa od 10.000,00 kn. Za mjenično plaćanje s odgodom od mjesec dana ugovorena je kamata u iznosu od 12% godišnje. Kamata je obračunata po konfornoj metodi izravnim postupkom, primjenom konfornog koeficijenta za 30 dana i iznosi 113,00 kn. Vlastita mjenica izdaje se na svotu od 10.113,00 kn. Uz mjenicu se dobavljaču daje Potvrda o predaji mjenice.

⁸² Ibidem, str. 262

⁸³ Ibidem, str. 388

Knjiženje:

OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
Saldo – dobavljači u zemlji	220		10.000,00
Dobavljači u zemlji	220	10.000,00	
Troškovi kamata iz budućeg razdoblja	193	113,00	
Obaveze za dane mjenice	2110		10.113,00
Obaveze za dane mjenice	2110	10.113,00	
Transakcijski račun	1000		10.113,00
Diskontne kamate po mjenici	4735	113,00	
Troškovi kamata budućeg razdoblja	193		113,00

Primjer 4. Emisija obveznica⁸⁴

Trgovačko društvo je emitiralo dugoročne obveznice na rok od 5 godina uz 10% kamata godišnje koje pripadaju donositelju obveznice istekom zadanog razdoblja. Prodano je 500 obveznica po nominalnoj vrijednosti od 750,00 kn za 500,00 kn po obveznici. Po isteku 1. mjeseca obračunata je kamata u svoti od 18.300,00 kn, no isplaćuje se s amortizacijom obveznice po dospijeću.

Knjiženje:

OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
Transakcijski račun	1000	250.000,00	
Obveze za ispostavljene dugor. obveznice	2560		250.000,00
Ugovorene kamate	4700	18.300,00	
Obveze za kamate iz obveznica	2568		18.300,00

⁸⁴ Ibidem, str. 486

4. PRAKTIČAN PRIMJER – PODUZEĆE HRVATSKE ŠUME d.o.o.

4.1. Temeljne informacije o poduzeću Hrvatske šume d.o.o.

Hrvatske šume d.o.o. javno su poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj. Troslojno organizirano trgovačko društvo ima Direkciju u Zagrebu, 16 uprava šuma i 169 šumarija. Oko 89 % ukupnog prihoda Hrvatske šume ostvaruju od osnovne djelatnosti – prodaje drveta. No, sve više važnosti se pridaje i drugim djelatnostima vezanim za šumarstvo kao što su lovstvo te rekreativne aktivnosti.⁸⁵ Hrvatske šume gospodare s 37 državnih lovišta ukupne površine 331000 ha u kojima domaći i strani lovci mogu loviti jelena, divlju svinju, medvjeda, ali i sitnu divljač. U dodatne aktivnosti spada i briga o šumskom bogatstvu, a velike vrijednosti imaju šume hrasta lužnjaka gdje rastu najskuplje gljive na svijetu – tartufi.⁸⁶

Hrvatske šume su kao društvo od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku u poslovnoj 2015. godini ostvarile iznimne rezultate poslovanja. Nastavljen je trend smanjenja rashoda uzevši u obzir razdoblje od prethodne četiri godine. Značajna je i činjenica da se u 2015. godini poslovalo bez kratkoročnih zaduženja prema financijskim institucijama. Ostvaren je rast dobiti i to u omjeru koji premašuje prethodne godine. Ovaj rezultat predstavlja uspješno ostvarenje smisla poslovanja društva s aspekta ostvarenja dobiti. Naime, zakonodavac je osnivanjem Hrvatskih šuma, kao društva s ograničenom odgovornošću, Društvo odredio kao društvo kapitala kojem je svrha ostvarivanje dobiti. Unatoč tome, Hrvatske šume d.o.o. nisu, a niti ne smiju biti, usmjerene jedino ovom cilju, već trebaju upravljati šumama kako bi ih zaštitili svojim stručnim radom.

Hrvatske šume d.o.o. poduzeće su koje je organizirano kao društvo s ograničenom odgovornošću. Društvo s ograničenom odgovornošću trgovačko je društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba ulažu temeljne uloge s kojima sudjeluju u unaprijed dogovorenom temeljnom kapitalu.⁸⁷ Temeljni uložci ne moraju biti jednaki, a nijedan osnivač ne može kod osnivanja društva preuzeti više temeljnih uloga. Poslovni udjeli se ne mogu izraziti u vrijednosnim papirima, a članovi ne odgovaraju za obveze društva.⁸⁸

⁸⁵ Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/tvrtka/onama>, (30.4.2017.)

⁸⁶ Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/ume/opcenito>, (30.4.2017.)

⁸⁷ Poslovni forum.hr, <http://www.poslovniforum.hr/info/doo.asp>, (30.4.2017.)

⁸⁸ Ibidem

Hrvatsko šumarstvo obilježilo je u 2015. godini važan jubilej – 250. obljetnicu šumarske struke i organiziranog gospodarenja šumama u Hrvatskoj. Unatoč problemima koje su početkom godine u proizvodnji uzrokovali loši vremenski uvjeti, 2015. godina bila je iznimno dobra za Hrvatske šume d.o.o. Maksimalnim angažiranjem svih radnika i nešto povoljnijim vremenskim uvjetima u drugoj polovici godine uspješno je realizirana planirana proizvodnja.⁸⁹ Do kraja godine proizvedeno je 5.032.228 m³ drvnih sortimenata, čime je ostvarena rekordna proizvodnja u povijesti Poduzeća.⁹⁰

4.2. Računovodstvene informacije poduzeća Hrvatske šume d.o.o.

Bilanca prikazuje financijski položaj gospodarskog subjekta u određenom trenutku. Njezin formalniji naziv je izvješće o financijskom položaju.⁹¹ Određenije govoreći bilanca iskazuje imovinu, obveze i vlasničku glavnica u određenom trenutku.⁹² Bilanca je izvješće stanja.⁹³

U tablici 1 prikazana je bilanca poduzeća Hrvatske šume d.o.o na dan 31.12.2015. godine. U aktivi i pasivi bilance sintetički su prikazane pozicije imovine i izvora imovine. Vrijednosni papiri pripadaju stavkama aktive, pod dugotrajnom i kratkotrajnom imovinom, te stavkama pasive, pod dugoročnim i kratkoročnim obvezama.

Temeljem bilance vidljivo je da Poduzeće nije imalo, niti u prethodnoj niti u tekućoj godini, obveze po kratkoročnim vrijednosnim papirima, ali su se ulaganja u dugoročne vrijednosne papire u tekućoj godini povećala. Vrijednost cjelokupne dugotrajne i kratkotrajne imovine se u tekućoj godini povećala, ali povećale su se i obveze.

⁸⁹ Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/tvrtka/onama>, (30.4.2017.)

⁹⁰ Ibidem

⁹¹ Anthony, R.N.; Reece, J.S.: op. cit., str. 25

⁹² Ibidem

⁹³ Ibidem

Tablica 1. Bilanca poduzeća Hrvatske šume na dan 31.12.2015.

AKTIVA			
NAZIV POZICIJE	AOP OZNAKA	PRETHODNA GODINA(NETO)	TEKUĆA GODINA(NETO)
A)PT. ZA UPISANI, A NEUP. KAPITAL			
B)DUGOTRAJNA IMOVINA	002	1.401.854.994	1.470.699.700
1. NEMATERIJALNA IMOVINA	004 DO 009	67.763.946	90.373.234
2. MATERIJALNA IMOVINA	011 DO 019	1.240.263.972	1.300.213.000
3. DUG. FINANC. IMOVINA	021 DO 028	38.175.479	38.351.220
<i>ulaganja u vrijednosne papire</i>	<i>025</i>	<i>6.613.436</i>	<i>8.026.654</i>
4. POTRAŽIVANJA	030 DO 032	55.651.597	41.762.246
5. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	033	/	/
C)KRATKOTRAJNA IMOVINA	034	691.747.320	851.047.728
1. ZALIHE	036 DO 042	144.186.670	176.105.328
2. POTRAŽIVANJA	044 DO 049	409.572.523	490.341.377
3. KRAT. FINANC. IMOVINA	051 DO 057	101.478.525	101.600.885
<i>ulaganja u vrijednosne papire</i>	<i>055</i>	<i>1.087.897</i>	<i>1.033.209</i>
4. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	058	36.509.602	83.027.138
D)PLAĆENI TROŠ. BUD. RAZ	059	1.523.676	1.862.753
E)UKUPNO AKTIVA	060	2.095.125.990	2.323.637.181
F)IZVANBILANČNI ZAPISI	061	40.364.520.852	41.076.817.732
PASIVA			
NAZIV POZICIJE	AOP OZNAKA	PRETHODNA GODINA(NETO)	TEKUĆA GODINA(NETO)
A)KAPITAL I REZERVE	062	1.413.548.639	1.532.907.586
1. EMELJNI UPISANI KAPITAL	063	1.171.670.000	1.171.670.000
2. KAPITALNE REZERVE		/	/
3. REZERVE IZ DOBITI	065	1.433.498	1.503.595
4. REVALORIZACIJSKE REZERVE	071	/	/
5. ZADRŽANA DOBIT ILI PREN. GUB.	072	128.604.939	173.341.020
6. DOBIT ILI GUB. POSLOVNE GOD.	075	111.840.202	186.389.971
7. MANJINSKI INTERES	078	/	/
B)REZERVIRANJA	079	311.117.507	298.984.535
C)DUGOROČNE OBVEZE	084 DO 092	69.811.740	92.957.357
<i>obveze po vrij. papirima</i>	<i>089</i>	<i>198.258</i>	<i>187.100</i>
D)KRATKOROČNE OBVEZE	094 DO 105	274.055.773	371.949.042
<i>obveze po vrij. papirima</i>	<i>099</i>	<i>/</i>	<i>/</i>
E)ODG. PLAĆ. TROŠKOVA	106	26.592.331	26.848.661
F)UKUPNO PASIVA	107	2.095.125.990	2.323.637.181
H)IZVANBILANČNI ZAPISI	108	40.364.520.852	41.076.817.732

Izvor: Autorica prema podacima objavljenim na službenoj stranici poduzeća Hrvatske šume d.o.o., http://portal.hrsume.hr/images/dok/financije/2015/God_fin_izv_2015.pdf (6.4.2017.)

Količina uloženi sredstava u dugoročne vrijednosne papire u tekućoj se godini povećala za iznos od 1.413,218 kuna, dok je ulaganje u kratkoročne vrijednosne papire smanjeno za 54.688 kuna. Razlog povećanog opsega ulaganja ostvarenje je profita i akumulacija kapitala u dužem vremenskom periodu, koji prelazi 5 godina.⁹⁴ Kratkoročni vrijednosni papiri lakše su unovčivi, njihovo dospijeće je u kraćem vremenskom razdoblju, no ipak je došlo do smanjenja ulaganja. Razlog smanjenju ulaganja je promjena vrsta vrijednosnica u koje se ulagalo te se na taj način struktura ulaganja između dugoročnih i kratkoročnih vrijednosnih papira promijenila.⁹⁵ Poduzeće Hrvatske šume d.o.o. u posljednjih 5 godina manje je poslovalo s mjenicama, a sve više su u uporabi bile obveznice, zadužnice i bankarske garancije. Od ukupne strukture aktive, na ulaganja u vrijednosne papire otpada svega oko 5%. U strukturi pasive vrijednosni papiri se pojavljuju u manjem opsegu nego je to slučaj u aktivi. Obveze po dugoročnim vrijednosnim papirima nisu prelazile 200.000 kuna niti u tekućoj niti u prethodnoj godini, a razlog tome je što se Poduzeće više orijentiralo prema obvezama temeljem kredita od banaka te zajmova prema povezanim poduzećima. Obveze po kratkoročnim vrijednosnim papirima ne pojavljuju se u strukturi pasive te iz tog proizlazi da se Poduzeće nije zaduživalo na osnovu vrijednosnih papira s rokom dospijeća do godine dana, nego se zaduživalo s drugih osnova, i to s osnova kratkoročnih zajmova te zbog obveza za poreze, doprinose i dr. Na vrijednosne papire u strukturi pasive otpada oko 1.5% od ukupne vrijednosti obveza.

U tablici 2 sažet je prikaz računa dobiti u gubitka poduzeća Hrvatske šume d.o.o. s najznačajnijim stavkama prihoda i rashoda. U ukupnim prihodima poduzeća Hrvatske šume d.o.o. za 2015. godinu najznačajniji su bili poslovni prihodi koji su iznosili 2.063,5 milijuna kuna i koji su se smanjili u odnosu na 2014. godinu za 1%. Prihodi od prodaje drvnih sortimenata iznosili su 1.562,4 milijuna kuna, što je u odnosu na prethodnu godinu smanjenje od 18,6 milijuna kuna ili 1%. Ulaganja u biološku obnovu šuma iz sredstava općekorisnih funkcija šuma, u odnosu na prethodnu godinu, bila su manja za 48,4 milijuna kuna. Kako bi se osiguralo da se sva potrebna ulaganja u šume obave sukladno propisima, odnosno Zakonu o šumama⁹⁶, razlika sredstava je nadoknađena značajnijim ulaganjem vlastitih sredstava. U 2015. godini ostvareni su ukupni prihodi u iznosu 2.084,7 milijuna

⁹⁴ Autorica prema podacima objavljenim na službenoj stranici poduzeća Hrvatske šume d.o.o., http://portal.hrsume.hr/images/dok/financije/2015/God_fin_izv_2015.pdf (6.4.2017.)

⁹⁵ Ibidem

⁹⁶ Zakon o šumama, Narodne novine, 140/05.

kuna, što je u odnosu na isto razdoblje 2014. godine smanjenje za 1 %, a u odnosu na godišnji plan povećanje su za 7 %.⁹⁷

Tablica 2. Račun dobiti i gubitka poduzeća Hrvatske šume d.o.o.

STAVKA	IZNOS U TISUĆAMA KUNA	
	2015. GODINA	2014. GODINA
POSLOVNI PRIHODI	2.063.518	2.085.576
POSLOVNI RASHODI	1.842.083	1.907.263
FINANCIJSKI PRIHODI	21.214	23.719
FINANCIJSKI RASHODI	7.464	50.723
UDIO U DOBITI KOD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	/	/
UDIO U GUBITKU KOD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	/	/
IZVANREDNI – OSTALI PRIHODI	/	/
IZVANREDNI – OSTALI RASHODI	/	/
UKUPNI PRIHODI	2.084.732	2.109.296
UKUPNI RASHODI	1.849.547	1.957.986
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	235.185	151.310
dobit prije oporezivanja	235.185	151.310
POREZ NA DOBIT	48.795	39.470
DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	186.390	111.840
dobit razdoblja	186.390	111.840

Izvor: Autorica prema podacima objavljenim na službenoj stranici poduzeća Hrvatske šume, http://portal.hrsume.hr/images/stories/godisnja-poslovna-izvjesca/godisnje_izvjesce_za_2015.pdf, (6.4.2017.)

Što se tiče vrijednosti investicijskih projekata ostvarenih u 2015. godini, oni su iznosili 185,6 milijuna kuna.⁹⁸ Time je poduzeće Hrvatske šume d.o.o. i u poslovnoj 2015. godini nastavilo trend intenzivnih investicijskih ulaganja. Značajna sredstva uložena su u građevinske objekte, 96,0 milijuna kuna, što čini 51,8 % ukupno uložених sredstava, pri čemu je udjel sredstava

⁹⁷ Hrvatske šume, http://portal.hrsume.hr/images/stories/godisnja-poslovna-izvjesca/godisnje_izvjesce_za_2015.pdf, (30.4.2017.)

⁹⁸ Ibidem

uložen u izgradnju šumskih prometnica 22,8%.⁹⁹ U strojeve i opremu investirano je 89,5 milijuna kuna ili 48,2% ukupnih investicija.¹⁰⁰

4.3. Pravilnik o financijskom poslovanju poduzeća Hrvatske šume d.o.o.

Pravilnik o financijskom poslovanju poduzeća Hrvatske šume d.o.o. uređuje temeljna pitanja financijskog poslovanja Hrvatskih šuma d.o.o., a osobito:¹⁰¹

- stjecanje i pribavljanje novčanih sredstava,
- plaćanja i ulaganja novčanih sredstava,
- platni promet,
- financijske odnose između financijskih dijelova poduzeća,
- ovlaštenje u raspolaganju novčanim sredstvima,
- ostala važna financijska pitanja.

Načela financijskog poslovanja društva su:¹⁰²

- načelo racionalnog financiranja - zahtijeva da se financijska sredstva za trajnu djelatnost poduzeća, za biološku obnovu šuma ili za pojedine poslove osiguravaju ponajprije sufinanciranjem iz reprodukcije, iz ubrzanog kolanja novca, iz privremeno slobodnih sredstava i financijskog rezultata, ali i uz najbolju usklađenost vanjskih i unutarnjih izbora financiranja,
- načelo optimalne likvidnosti - zahtijeva da se pribave potrebna novčana sredstva za podmirenje dospjelih obaveza, što treba osigurati pravilnim usklađivanjem financijskih odnosa i racionalnim gospodarenjem,
- načelo sigurnosti - zahtijeva odvijanje nesmetanoga poslovanja izdavanjem financijskih sredstava u rezerve, osiguranje potraživanja sredstvima naplate, opreznim poslovnim odlučivanjem i dr.,
- načelo rentabilnosti - zahtijeva uspješno poslovanje usklađivanjem uporabe prirodnih izvora, imovine poduzeća, rada zaposlenika i drugih čimbenika,
- načelo ekonomičnosti - uz koje se zahtijeva postizanje pozitivnoga financijskog rezultata na temelju što manjih financijskih troškova.

⁹⁹ Hrvatske šume, http://portal.hrsume.hr/images/stories/godisnja-poslovna-izvjesca/godisnje_izvjesce_za_2015.pdf, (30.4.2017.)

¹⁰⁰ Ibidem

¹⁰¹ Pravilnik o financijskom poslovanju, Hrvatske šume d.o.o.

¹⁰² Ibidem

Hrvatske šume d.o.o. svoja novčana sredstva pribavljaju i stječu obavljanjem različitih djelatnosti koje su utvrđene Statutom. Stjecanje, pribavljanje i korištenje novčanih sredstava ostvaruje se kroz poslovne, ulagačke i financijske djelatnosti:¹⁰³

- a) poslovne djelatnosti: *novčani primici* – naplata od kupaca, naplata u prodaji na malo i dr., *novčani izdaci* – isplate plaća, poreza, prireza, doprinosa, naknada i dr.
- b) ulagačke djelatnosti: *novčani primici* – od prodaje dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, od dugoročnih zajmova i ulaganja i dr., *novčani izdaci* – za zajmove i kredite i dr.
- c) financijske djelatnosti: *novčani primici* – primljeni kratkoročni zajmovi i krediti, kamate iz financijskih odnosa i dr., *novčani izdaci* – za povrat zajmova i kredita, kamate po kreditima i sl.

Pravilnikom je definiran i platni promet. Pod platnim prometom Poduzeća podrazumijeva se prijenos novčanih sredstava poduzeća na neku drugu pravnu ili fizičku osobu, odnosno primanje novčanih sredstava od drugih pravnih ili fizičkih osoba putem poslovnih računa koje vode kod banaka ili drugih subjekata ovlaštenih za obavljene platnog prometa. Bezgotovinski platni promet obavlja se preko naloga za plaćanje poslovnim bankama, dok se devizno poslovanje obavlja preko deviznih računa. Gotovinski platni promet se odvija kroz blagajne društva. Maksimalan iznos novca koji se može držati u blagajni regulira se Odlukom poduzeća o visini blagajničkog maksimuma.¹⁰⁴ Stranom gotovinom može se obavljati samo platni promet između rezidenta i nerezidenta, osim u slučaju upotrebe strane valute u slučaju putovanja u inozemstvo. Obračunsko plaćanje se može obaviti uobičajenim oblicima poput:¹⁰⁵

- jednostranog prijeboja,
- ugovorne kompenzacije,
- ustupanja tradžbine,
- pristupanja dugu ili preuzimanje duga,
- asignacijom, samo u slučaju posebne odredbe.

Kod zaprimanja računa dobavljača u poduzeće, s računom se postupa prema Protokolu za ovjeru računa, a osnovni procesi koji se odvijaju tijekom kolanja računa su:¹⁰⁶

- zaprimanje računa u sustav,

¹⁰³ Ibidem

¹⁰⁴ Ibidem

¹⁰⁵ Ibidem

¹⁰⁶ Ibidem

- objedinjavanje prateće dokumentacije,
- ovjera računa,
- likvidatura,
- unos računa,
- plaćanje računa,
- kontiranje,
- knjiženje,
- arhiviranje.

Radi osiguravanja novčanih sredstava za plaćanje obveza u ugovorenom roku zaposlenici ovlašteni za financijsko – računovodstvene poslove prate stanje i sposobnost plaćanja tako da:¹⁰⁷

- kontinuirano izrađuju tjedne, mjesečne, tromjesečne i godišnje planove priljeva i odljeva novca,
- prate i analiziraju novčane tokove,
- brinu za pravodobno knjiženje svih poslovnih događaja,
- izrađuju mjesečne analize bilance,
- na vrijeme upozoravaju voditelje ili druge odgovorne osobe o rezultatima analiza i daju prijedloge za rješavanje eventualnih poteškoća.

4.4. Vrijednosni papiri u poslovanju Uprave šuma Podružnice (UŠP) Karlovac

Uprava šuma Podružnica Karlovac jedna je od 16 uprava šuma podružnica u sastavu Hrvatskih šuma d.o.o. Sjedište UŠP Karlovac je u Karlovcu, na adresi Put Davorina Trstenjaka 1. Organizacijski je podijeljena na Stručne službe s 9 odjela, 14 šumarija i 2 radne jedinice. Trenutno ima 456 zaposlenih radnika.

Uprava šuma Podružnica Karlovac gospodari s državnim šumama i šumskim zemljištima na površini od 83000 ha, što čini 4% površine pod gospodarenjem Hrvatskih šuma d.o.o., te raspolaže drvnom zalihom od 15000000 m³ s godišnjim prirastom od 417000 m³.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Ibidem

¹⁰⁸ Hrvatske šume d.o.o., <http://portal.hrsume.hr/index.php/>,(1.5.2017.)

Unutar područja Uprave šuma Podružnica Karlovac nalazi se i 66000 ha privatnih šuma.¹⁰⁹ Državne šume i šumska zemljišta razdijeljene su na 44 gospodarske jedinice, a privatne šume na 41.¹¹⁰

Uprava šuma Podružnica Karlovac podijeljena je na organizacijske jedinice, a to su: Ured voditelja, Proizvodni odjel, Komercijalni odjel, Planski i analitički odjel, Odjel za uređivanje šuma, Odjel za ekologiju, Odjel za lovstvo, Pravni, kadrovski i opći odjel, Financijsko – računovodstveni odjel te Informatički odjel. Šumarije koje pripadaju Upravi šuma Podružnici Karlovac su: Cetingrad, Draganić, Duga Resa, Jastrebarsko, Karlovac, Krašić, Krnjak, Ozalj, Pisarovina, Rakovica, Slunj, Topusko, Vojnić i Gvozd.

Hrvatske šume d.o.o. osim bavljenja prodajom drveta kao osnovnom djelatnosti, bave se i drugim aktivnostima poput lovstva i rekreativnih aktivnosti te ugostiteljstva. Lovački dom Muljava pripada Upravi šuma Podružnici Karlovac i sagrađen je sa svrhom promicanja zanimanja za posjet ruralnim krajevima te predstavljanja tradicionalne domaće kuhinje. Lovački dom Muljava otvorenog je tipa i pruža usluge smještaja u osam soba sa ukupno 27 ležaja. Prednost Lovačkog doma Muljava su velike prostorne mogućnosti organizacije privatnih proslava i sastanaka. U prostorije restorana u prizemlju i na katu objekta moguće je smjestiti i do 135 osoba, a na terasi objekta i do 250 osoba. Lovački dom Muljava poznat je po svojoj bogatoj gastro ponudi jela od divljači, kao i deserata sa šumskim plodovima. Iza objekta je sagrađena staza kojom turisti mogu šetati i uživati u prirodi.¹¹¹

4.5. Vrijednosni papiri u sustavu računovodstva UŠP Karlovac

Računovodstvo je sastavni dio svake od uprava šuma, ali također i lokalnih šumarija iz sustava poduzeća Hrvatske šume d.o.o. Uprava šuma Podružnica Karlovac ima ustrojen Financijsko – računovodstveni odjel još od polovine prošlog stoljeća. Financijsko – računovodstveni odjel ima zadatke praćenja, kontroliranja i nadziranja platnih transakcija svih odjela unutar UŠP Karlovac, ali i manjih jedinica odnosno šumarija. Odjel brine o likvidnosti Poduzeća, sposobnosti investiranja, ali i o nesmetanoj provedbi platnog prometa. Platni promet obavlja se uz pomoć gotovog novca, bezgotovinskog plaćanja, ali i

¹⁰⁹ Ibidem

¹¹⁰ Ibidem

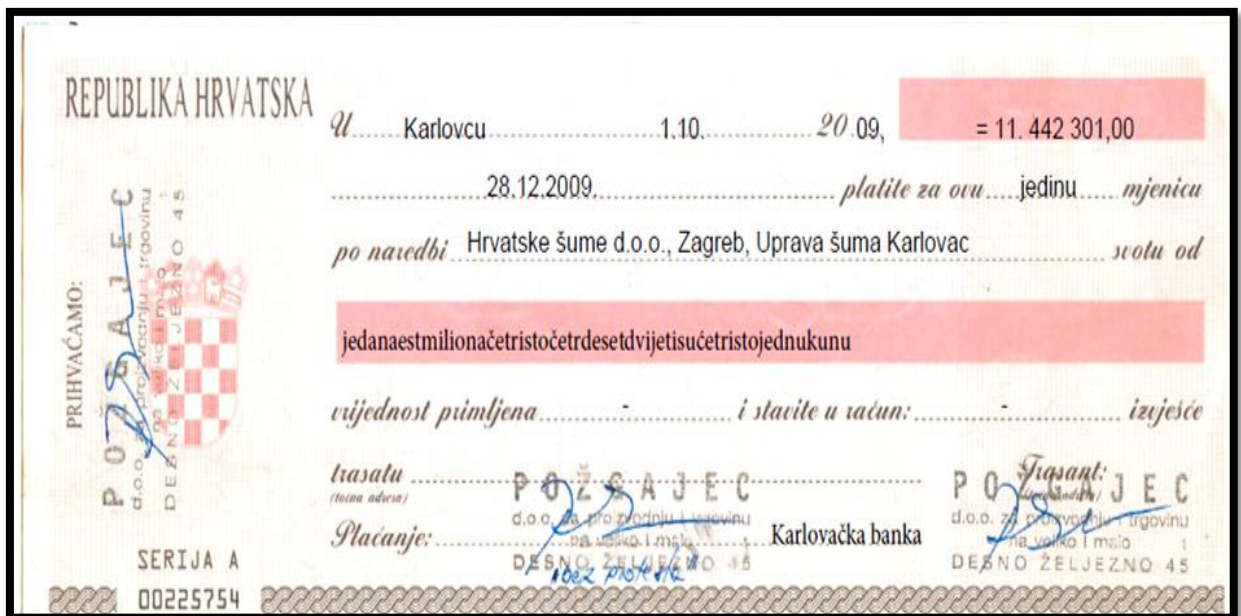
¹¹¹ Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/turizam/nai-objekti/muljava>,(6.4.2017.)

upotrebom različitih vrsta vrijednosnih papira, bilo u smislu obveza, bilo u smislu imovine. Uprava šuma Podružnica Karlovac u svojem poslovanju, u smislu korištenja vrijednosnih papira, danas u najvećem opsegu posluje s garancijama banaka i zadužnicama, dok je unatrag 5 do 10 godina mjenica bila najzastupljeniji vrijednosni papir. U još ranijem razdoblju najviše je korišten bio ček, no on je s godinama sve više povlačen iz uporabe, dok na kraju poslovanje s čekom nije u potpunosti prekinuto.

4.5.1. Mjenica

UŠP Karlovac mjenicu kao vrijednosni papir najviše koristi kao instrument osiguranja plaćanja pri kojem dužnici plaćaju mjenicom dugovanje UŠP Karlovac kao vjerovniku.

Slika 1. Mjenica

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

Iz predočene slike 1 vidljivo je da mjenica sadrži sljedeće bitne sastojke:

- oznaka mjesta i dana izdanja mjenice – u Karlovcu, 1.10.2009. godine,
- iznos na koji mjenica glasi, slovima i brojevima zapisano i valuta na koju glasi mjenica - 11.442.301,00;
jedanaestmilionačetristočetdesetdvijetisućtristojednukunu,
- oznaka dospijeća, u ovom slučaju riječ je o mjenici plativoj na određeni dan - 28.12.2009.,

- oznaka remitenta - Hrvatske šume d.o.o. Zagreb, Uprava šuma Karlovac,
- oznaka trasata - Požgajec d.o.o.,
- oznaka trasanta – Požgajec d.o.o.,
- mjesto plaćanja – Karlovačka banka,

Ova mjenica sadrži i dodatan tzv. nebitan sastojak:

- oznaka duplikata, koji označava da je mjenica izdana u samo jednom primjerku – „jedinu“

Kako bi se izbjegla kasnija neželjena dopisivanja, na mjestima na kojima se nalaze nebitni sastojci potrebno je upisati crticu.

Na sljedećoj slici (slika 2) predočena je obavijest o nemogućnosti naplate za mjenicu koju je izdao PM Lignum iz Duga Rese, remitentu Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Karlovac. Mjenica je imala dospijeće na dan 28.12.2009., kao i mjenica iz prethodnog primjera, a izdana je u Duga Resi na dan 1.10.2009. Na mjenici oznaku trasata i trasanta nosi PM Lignum, a iznos na koji mjenica glasi je 11.824132,51 kunu. Mjenica sadrži i dodatan sastojak, oznaku „jedinu“, a također i oznaku „bez protesta“.

Obavijest je poslala Karlovačka banka, koja je i naznačena na mjenici kao mjesto naplate, a obavijest je izdana na dan 29.12.2009., jedan dan po isteku datuma dospijeća mjenice.

Na obavijesti je napisano da mjenica nije naplaćena iz razloga nedostatka sredstava na računu.

Slika 2. Obavijest o nemogućnosti naplate

 karlovačka banka

SEKTOR PLATNOG PROMETA
ODJEL KUNSKOG PLATNOG PROMETA
Tel: 00 385 47 417 366, 417 371
Fax: 00 385 47 614 316
e-mail: marijana.mihalic@kaba.hr
e-mail: snjezana.furdek@kaba.hr

Karlovac, 29.12.2009.

HRVATSKE ŠUME
UPRAVA ŠUMA KARLOVAC
Put D.Trstenjaka 1
47000 KARLOVAC

Predmet broj: 48876/09

Poštovani,

U prilogu dopisa dostavljamo Vam mjenicu kako slijedi:

- izdana u Duga Resi 01.10.2009. na iznos 11.824.132,51 kn
- izdavatelj PM LIGNUM, PAVAO MILJAVAC datum valute 28.12.2009.

Mjenica nije naplaćena, zbog nedostatka sredstava na računu.

S šovanjem,

Odjel kunskog platnog prometa

Josipa D. Mihalic
karlovačka banka
dioničko društvo
karlovac
15

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKE ŠUME

Primljeno:	4.1.2010 13:58:42	
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.	
KA-09-10-019	09	
Urudžbeni broj:	Pril.	Vrij.
KA-09-10-019/01		

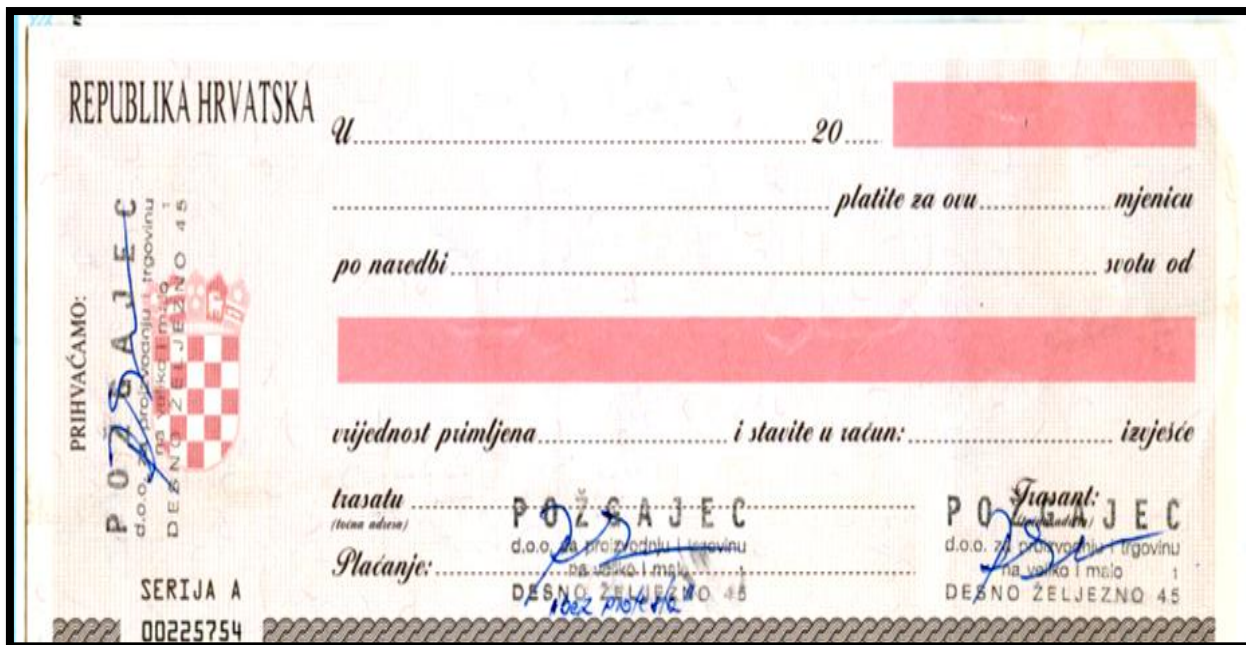

d11932

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

Na sljedećoj slici (slika 3) prikazana je mjenica u kojoj mjenični dužnik poziva mjeničnog vjerovnika da popuni i naplati mjenicu. Ovaj primjer pokazuje da mjenica nema navedene bitne sastojke i da će ju remitent naknadno popuniti, te da se radi o bjanko mjenici. S obzirom na sastojke koji nedostaju u trenutku izdavanja, takva isprava i nije mjenica, ona će to postati tek kad se upišu svi bitni sastojci. Valjano izdavanje bjanko mjenice

pretpostavlja davanje ovlaštenja imatelju mjenice od strane njezina izdavatelja da obvezne sastojke može naknadno upisati.

Slika 3. Bjanko mjenica

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

Bjanko mjenica izdana je na mjeničnom blanketu koji u svom tekstu već sadrži neke od bitnih sastojaka. Općeprihvaćeno je da minimalni sastojak bjanko mjenice mora biti potpis njezina izdavatelja stavljen na blanket u svojstvu trasata ili akceptanta. Bjanko mjenica se najčešće izdaje u tri oblika koji se razlikuju s obzirom na način potpisivanja izdavatelja na mjeničnom blanketu. Ovaj konkretan primjer prikazuje da je dužnik potpisao mjenicu i kao trasat i kao akceptant i takvu ju predaje primatelju. Također je navedeno i da je mjenica „bez protesta. Nužno je da kod izdavanja bjanko mjenice dužnik ovlasti vjerovnika da mjenicu može popuniti bitnim sastojcima. Takvo ovlaštenje može se dati izričito, ali i prešutno. Prešutnim ovlašćivanjem smatralo bi se već i samo predavanje mjenice vjerovniku kad je ona ugovorena kao sredstvo osiguranja plaćanja. Radi pravne sigurnosti preporučuje se izbjegavanje prešutnog ovlaštenje, odnosno preporučuje se korištenje izričitog ovlaštenja. Korisnim se smatra rabiti pisani oblik ovlaštenja, koji je i prikazan u primjeru u kojem mjenični dužnik Požgajac d.o.o. ovlašćuje vjerovnika UŠP Karlovac, da popuni bitne sastojke.

Slika 4. Mjениčno očitovanje

POŽGAJEC d.o.o.
za proizvodnju i trgovinu
na veliko i malo
DESNO ŽELJEZNO 45

MJENIČNO OČITOVANJE

MJENIČNI DUŽNIK: POŽGAJEC d.o.o. zast. po dir. POŽGAJEC DARKU iz Siska, D. Željezno 45

uručuje tvrtki HRVATSKE ŠUME, Uprava šuma Karlovac, Put D. Trstenjaka 1, Karlovac kao mjениčnom vjerovniku dvije bianco trasirane i akceptirane vlastite mjenice kao osiguranje plaćanja. Ovim očitovanjem mjениčni dužnik ovlašćuje Upravu šuma Karlovac, Put D. Trstenjaka 1, Karlovac da uručene bianco mjenice može popuniti u skladu s potpisanim ugovorom i Zakonom o mjenici:

- datum izdavanja i datum dospijeca može odrediti sam,
- iznos duga ne može biti veći nego je osnovni dug uvećan za kamatu, zateznu kamatu, troškove naplate mjenice i druge troškove koji su izazvani naplatom mjenice,
- da mjenice može domicilirati za isplatu na bilo koju jedinicu pravne osobe koja za dužnika obavlja poslove platnog prometa.

Mjениčni dužnik je suglasan da predane mjenice sadržava odredbu "bez protesta", odnosno "bez troškova", te izjavljujem da imatelj mjenice stječe pravo pridržaja nad dužnikovim novcem, te vrijednosnim papirima u skladu s članom 87 Zakona o mjenici.

Ovo mjениčno očitovanje sastavljeno je u skladu sa Zakonom o mjenici (N.N. 74/94).

U Sisku , 27. 02. 2002godine.

P O Ž G A J E C
d.o.o. za proizvodnju i trgovinu POTPIS:
na veliko i malo 1
DESNO ŽELJEZNO 45

POŽGAJEC d.o.o./ za proizvodnju i trgovinu na veliko i malo
zast. po dir. Požgajec Darku

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

4.5.2. Zadužnica

UŠP Karlovac zadužnicu kao vrijednosni papir u većini slučajeva, kao i ostale vrijednosne papire, koristi za naplatu tradžbine od dužnika. Bjanko zadužnica sadržajno odgovara

pojmu obične zadužnice, njena obilježja jednaka su onima kao i kod obične zadužnice, no nekoliko je osnovnih značajki koje ih razlikuju. UŠP Karlovac u poslovanju s drugim poduzećima u 80% slučajeva kao sredstvo osiguranja plaćanja koristi zadužnicu. To su poduzeća s područja Karlovačke, Sisačko-moslavačke i Ličko-senjske županije kojima je primarna djelatnost prerada drveta.

Slika 5. Bjanko zadužnica – prvi dio obrasca

Obrazac bjanko zadužnice – stranica 1.

BJANKO ZADUŽNICA

Do! 100.000,00 kn (slovima: STO TISUĆA _____ kuna)

Dužnik²: _____

Tvrtka / ime i prezime: CAZUIGARIS d.o.o.

Sjedište / mjesto i adresa: RAVNA GORA, I.G. KOVAČIĆA 17B

OIB: 92827926997

DAJE SUGLASNOST

da se radi naplate tražbine u iznosu od³ _____ kn (slovima: _____
_____ kuna)

sa zateznom kamatom na taj iznos koja teče od _____
do namirenja⁴ po stopi od _____ zaplijene svi njegovi računi kod banaka te da se
novčana sredstva s tih računa, u skladu s njegovom izjavom sadržanom u ovoj ispravi, izravno s računa
isplate _____

vjerovniku⁵: _____

Tvrtka / ime i prezime: _____

Sjedište / mjesto i adresa: _____

OIB: _____

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

Slika 6. Bjanko zadužnica – drugi dio obrasca

Ova isprava izdaje se u jednom primjerku i ima učinak pravomoćnoga rješenja o ovrsi kojim se zapljenjuje tražbina po računu i prenosi na ovrhovoditelja.

Ovu bjanko zadužnicu s naknadno upisanim iznosom tražbine i podacima o vjerovniku Agenciji s učincima dostave pravomoćnoga sudskog rješenja o ovrsi, dostavlja vjerovnik ili nadležni javni ovršitelj izravno, preporučenom poštanskom pošiljkom s povratnicom neposrednom dostavom ili preko javnoga ovršitelja, odnosno javnoga bilježnika. Dostavom ove bjanko zadužnice zapljenjuje se tražbina po računu i prenosi se na vjerovnika.

Na ovoj bjanko zadužnici ili u dodatnim ispravama uz nju, istodobno kad i dužnik ili naknadno, obvezu prema vjerovniku mogu preuzeti i druge osobe u svojstvu jamaca plateca, i to davanjem pisane izjave koja je po svojem sadržaju i obliku ista s izjavom dužnika. Vjerovnik može svoja prava iz ove bjanko zadužnice prenositi ispravom na kojoj je javno ovjeren njen potpis na druge osobe, koje u tom slučaju stječu prava koja je po toj ispravi imao vjerovnik.

Na temelju ove bjanko zadužnice i dodatnih isprava uz nju vjerovnik može po svom izboru zahtijevati na način propisan Ovršnim zakonom, od Agencije naplatu svoje tražbine od dužnika ili jamaca plateca, ili od dužnika i jamaca plateca, a banka je dužna po nalogu Agencije isplatiti vjerovniku ako ima novca na računima dužnika ili odmah izvijestiti Agenciju o nemogućnosti isplate.

Vjerovnik može od Agencije zahtijevati da mu vrati ovu bjanko zadužnicu ako njegova tražbina nije u cijelosti namirena. U tom će slučaju Agencija naznačiti na toj bjanko zadužnici s kojega je računa naplaćen koji iznos troškova, kamata i glavnice. Ako je vjerovnik u cijelosti namirio svoju tražbinu prema ovoj bjanko zadužnici Agencija će obavijestiti o tome dužnika ili jamca plateca i na njegov mu je zahtijev predati.

Ova bjanko zadužnica ima svojstvo ovršne isprave na temelju koje se može tražiti ovrha protiv dužnika ili jamaca plateca na drugim predmetima ovrhe.

Ova bjanko zadužnica istinita je u pogledu svojeg sadržaja ako je vjerovnik naknadno upisao iznos tražbine koji je manji ili jednak onome za koji mu je dužnik dao suglasnost u trenutku kada je potvrđena kod javnog bilježnika te podatke o vjerovniku.

Dužnik odnosno jamac plateca je suglasan i pristaje da mu javni bilježnik, nakon potvrde, izda izvornik ove bjanko zadužnice sukladno odredbi članka 50. stavak 2. Zakona o javnom bilježništvu ("Narodne noine" 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09).

Mjesto i datum izdavanja ⁶
RAVNA GORA, 18. 10. 2012.

Calligaris
CALLIGARIS d.o.o. RAVNA GORA

Potpis dužnika

Napomene:

1. Može se upisati: do 5.000,00 kn, do 10.000,00 kn, do 50.000,00 kn, do 100.000,00 kn, do 500.000,00 kn ili do 1.000.000,00 kn.

4. Zatezne kamate mogu teći najranije od dana izdavanja ove zadužnice.

Podatke pod 1., 2. i 6. popunjava dužnik; podatke pod 3. popunjava vjerovnik, a podatke pod 5. može popuniti dužnik prigodom izdavanja ove zadužnice, a može naknadno i vjerovnik.

Petrix d.o.o. Križevci
Oznaka za narudžbu P4-638/BZ

3 18 588851 530764

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

Bjanko zadužnica ne sadržava mjesto za upisivanje osnovnog posla iz kojeg proizlazi tražbina koja se osigurava, stoga se taj posao ne upisuje. Na kraju bjanko zadužnice nalazi se izjava o mjerodavnosti, a ta se izjava jedino pojavljuje na zadužnici i u potvrdama banaka. Izjava prikazuje postojanje i visinu tražbine.

U ovom primjeru dužnik je prilikom izdavanja u zadužnicu upisao:

- najviši iznos do kojeg se može zadužnica naplatiti,
- svoje podatke,
- mjesto i datum izdavanja,
- zadužnicu će potpisati.

U konkretnom primjeru najviši iznos do kojeg se zadužnica može naplatiti je 100.000,00 kn, podaci o dužniku su: Calligaris d.o.o., Ravna gora, Ivana Gorana Kovačića 178. Zadužnica je izdana u Ravnoj gori, na datum 18.10.2012. te sadrži potpis dužnika. U ovoj zadužnici nije popunjena naznaka o dozvoli zapljene novca sa svih računa koje dužnik ima kod pravnih osoba koje obavljaju poslove platnog prometa. No, kod bjanko zadužnice se u trenutku izdavanja iste ne moraju upisati podaci o tradžbini, niti podaci o vjerovniku, pa će tada ti podaci ostati nepopunjeni, odakle i naziv bjanko – bijelo, neispisano.

Uz ovu zadužnicu priloženo je i jamstvo, tj. potvrda od javnog bilježnika kojom se potvrđuje da je osoba dužnik sa zadužnice podnijela privatnu ispravu na potvrdu (slika 7).

Slika 7. Potvrda javnog bilježnika

POTVRDA (SOLEMNIZACIJA) PRIVATNE ISPRAVE
Ja, JAVNI BILJEŽNIK, NIKOLA MIHELČIĆ, Delnice, Amerikanska br. 3, potvrđujem da mi je:-----
Gospodin VINKO FLORIJAN iz Ravne Gore, Matanovci 13, rođen 16. (šesnaesti) srpnja, 1945. (tisućudevetstočetrestpete) godine, direktor CALLIGARIS d.o.o. sa sjedištem u Ravnoj Gori, Ivana Gorana Kovačića 178, kao sudionik pravnog posla podnio prednju privatnu ispravu na potvrdu.-----
Istovjetnost sudionika pravnog posla sadržanog u prednjoj ispravi gospodina VINKA FLORIJANA (OIB 69232016603) utvrdio sam uvidom u njegovu osobnu iskaznicu broj: 15553542, izdane od PP Delnice.-----
Ovlaštenje za zastupanje gospodina VINKA FLORIJANA, kao direktora CALLIGARIS d.o.o. sa sjedištem u Ravnoj Gori, Ivana Gorana Kovačića 178, (OIB 92827926997), proizlazi iz dokumentacije koja je pohranjena u pismohrani.-----
BJANKO ZADUŽNICA sastavljena je dana 18. (osamnaesti) listopada, 2012. (dvijetisućedvanaeste) godine.-----
Potvrđujem da sam prednju ispravu ispitao i utvrdio da ona po svom obliku odgovara propisima o javnobilježničkim ispravama, a po svom sadržaju propisima o sadržaju javnobilježničkog akta.-----
Sudioniku pravnog posla sam ispravu pročitao, te ga upozorio da potvrđena privatna isprava ima snagu OVRŠNOG JAVNOBILJEŽNIČKOG AKTA I PRAVOMOĆNOG RJEŠENJA O OVRSI.-----
Sudionik izjavljuje da prihvaća pravne posljedice koje iz toga proizlaze i da to odgovara njegovoj volji.-----
Oslobodeno plaćanja pristojbe temeljem čl. 252. st. 3. Ovršnog zakona (NN 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 67/08).-----
Javnobilježnička nagrada zaračunata po čl. 7. Pravilnika o nagradama i naknadi troškova javnih bilježnika u ovršnom postupku (NN 8/11) u iznosu od 125,00 Kn i porez na dodanu vrijednost u iznosu od 31,25 kuna.-----
Broj: OV- 4499/ 2012.-----
U Delnicama, 18. (osamnaesti), listopada, 2012. (dvijetisućedvanaeste) godine.-----

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

Iako Zakonom o platnom prometu zadužnica nije uređena izravno, bez sumnje potpada pod instrumente osiguranja plaćanja. U sljedećem primjeru prikazan je dopis u kojem poduzeće

UŠP Karlovac, traži naplatu tražbine od dužnika JVR d.o.o. Zagreb, te obaviještava dužnika da dostavlja bjanko zadužnicu po kojoj se zahtijeva zapljena svih računa dužnika.

Slika 8. Poziv za naplatu tražbine

																			
društvo s ograničenom odgovornošću 10000 Zagreb, Ljudevita Farkaša Vukotinića 2																			
Uprava: mr. sc. Ivan Pavelić – predsjednik; mr. sc. Marija Vekić – član; Ivan Ištok, dipl. ing. šum. – član • Trgovački sud u Zagrebu (MBS 080251008) • MB 3631133 • OIB 69693144506 • Žiro račun broj: 2340009-1100100360 kod Privredne banke Zagreb • IBAN: HR46 2340 0091 1001 0036 0 • SWIFT: PBZGHR2X • Temeljni kapital 1.171.670.000,00 kn, uplaćen u cijelosti • Telefon: 01/4804 111 • Telefax: 01/4804 101 • pp 148, 10002 Zagreb • web: http://www.hrsume.hr • e-mail: direkcija@hrsume.hr																			
Uprava Šuma Podružnica Karlovac, Put Davorina Trstenjaka 1, Karlovac Telefon: 047 843 200, Telefax: 047 613 438 Računovodstveno-financijski odjel																			
OIB: 69693144506 Matični broj: 3631133 (Podbroj 009) IBAN: HR13 2390 0011 4000 05196 Devizni IBAN: HR / 13 2390001-1400005196 Hrvatska poštanska banka d.d, Zagreb KA:09-13- <u>294/12</u> Karlovac, 22.ožujka _____ 2013. godine DRJ																			
FINA VRTNI PUT 3 10000 ZAGREB																			
Predmet: Naplata tražbine od dužnika JVR d.o.o. Zagreb																			
Poštovani,																			
Radi naplate tražbine u iznosu od 723.722,64 kn od društva JVR d.o.o. (OIB: 15409703265) na koje teče zatezna kamata od 22. ožujka 2013. godine, dostavljamo Vam bjanko zadužnicu br: OV-13519/2011 po kojoj zahtijevamo zapljenu svih dužnikovih računa kod svih banaka.																			
<table border="1"> <tr> <td>Dužnik</td> <td>JVR d.o.o.</td> </tr> <tr> <td>Sjedište dužnika</td> <td>Karlovačka cesta 4H, 10020 Zagreb</td> </tr> <tr> <td>OIB dužnika</td> <td>15409703265</td> </tr> <tr> <td>Iznos tražbine</td> <td>723.722,64</td> </tr> <tr> <td>Datum od kojeg teku zatezne kamate</td> <td>22.03.2013.</td> </tr> <tr> <td>Vjerovnik</td> <td>Hrvatske šume d.o.o. UŠP Karlovac</td> </tr> <tr> <td>Sjedište vjerovnika</td> <td>Put D.Trstenjaka 1, 47000 Karlovac</td> </tr> <tr> <td>OIB vjerovnika</td> <td>69693144506</td> </tr> <tr> <td>Žiro - račun vjerovnika</td> <td>2390001-1500003376 Hrvatska poštanska banka d.d. Zagreb</td> </tr> </table>	Dužnik	JVR d.o.o.	Sjedište dužnika	Karlovačka cesta 4H, 10020 Zagreb	OIB dužnika	15409703265	Iznos tražbine	723.722,64	Datum od kojeg teku zatezne kamate	22.03.2013.	Vjerovnik	Hrvatske šume d.o.o. UŠP Karlovac	Sjedište vjerovnika	Put D.Trstenjaka 1, 47000 Karlovac	OIB vjerovnika	69693144506	Žiro - račun vjerovnika	2390001-1500003376 Hrvatska poštanska banka d.d. Zagreb	
Dužnik	JVR d.o.o.																		
Sjedište dužnika	Karlovačka cesta 4H, 10020 Zagreb																		
OIB dužnika	15409703265																		
Iznos tražbine	723.722,64																		
Datum od kojeg teku zatezne kamate	22.03.2013.																		
Vjerovnik	Hrvatske šume d.o.o. UŠP Karlovac																		
Sjedište vjerovnika	Put D.Trstenjaka 1, 47000 Karlovac																		
OIB vjerovnika	69693144506																		
Žiro - račun vjerovnika	2390001-1500003376 Hrvatska poštanska banka d.d. Zagreb																		
U prilogu Vam dostavljamo fotokopiju Potvrde o upisu bjanko zadužnica u Registar.																			
S poštovanjem																			

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

S obzirom da poduzeće JVR d.o.o. Zagreb kasni s plaćanjem bjanko zadužnice, UŠP Karlovac je zaračunalo zateznu kamatu na iznos od 13.336,99 kn te ju je dužnik dužan

platiti u roku od 8 dana, a u protivnom slijedi tužba. Zatezne kamate su provedene i kroz glavnu knjigu i to na način:

Primjer knjiženja 5. Naplata kamata

KONTO	OPIS	DUGUJE	POTRAŽUJE
12010	JVR D.O.O. KAMATA	13.336,99	
77500	JVR D.O.O. KAMATA		13.336,90

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

4.5.3. Bankarska garancija

Kod bankarske garancije postoje, u pravilu, tri pravna odnosa:¹¹²

- odnos između dužnika i vjerovnika iz osnovnog ugovora, koji kod bankarske garancije nema toliku važnost kao kod jamstva,
- odnos između nalogodavca za otvaranje bankarske garancije i banke jamca koja izdaje bankarsku garanciju,
- odnos između banke koja daje jamstvo i korisnika bankarske garancije.

U sljedećem primjeru predloženom na slici 9 radi se o drugom navedenom odnosu. Prikazano je aktiviranje bankarske garancije od strane UŠP Karlovac, koje aktivira garanciju i o tome obaviještava Nava banku d.d., na ime tražitelja garancije Ogrijevno drvo d.o.o. Zagreb, iz razloga neizvršenog plaćanja po ispostavljenim vjerodostojnim računima od strane UŠP Karlovac. Tražitelj garancije (kupac-dužnik), Ogrijevno drvo d.o.o. ostao je u obvezi prema vjerovniku (korisniku garancije) u iznosu od 354.767,92 kuna. Novčana sredstva treba doznačiti na račun otvoren u HPB d.d. Zagreb.

¹¹² Briški, D.; Brlić, J.; Cutvarić, M.; i drugi.: op. cit., str. 400

Slika 9. Aktiviranje garancije

**HRVATSKE
ŠUME**
društvo s ograničenom odgovornošću

10000 Zagreb, Ljudevita Farkaša Vukotinića 2

Uprava: mr. sc. Ivan Pavelić – predsjednik; mr. sc. Marija Vekić – član; Ivan Ištok, dipl. ing. šum. – član • Trgovački sud u Zagrebu (MBS 080251008) • MB 3631133 • OIB 69693144506 • Žiro račun broj: 2340009-1100100360 kod Privredne banke Zagreb • IBAN: HR46 2340 0091 1001 0036 0 • SWIFT: PBZGHR2X • Temeljni kapital 1.171.670.000,00 kn, uplaćen u cijelosti • Telefon: 01/4804 111 • Telefax: 01/4804 101 • pp 148, 10002 Zagreb • web: <http://www.hrsume.hr> • e-mail: direkcija@hrsume.hr

Uprava Šuma Podružnica Karlovac, Put Davorina Trstenjaka 1, Karlovac Telefon: 047 843 200, Telefax: 047 613 438
Računovodstveno-financijski odjel

OIB: 69693144506
Matični broj: 3631133 (Podbroj 009)
IBAN: HR13 2390 0011 4000 05196
Devizni IBAN: HR / 13 2390001-1400005196
Hrvatska poštanska banka d.d. Zagreb
KA:09-13- _____
Karlovac, _13. ožujka _____ 2013. godine
DRJ

NAVA BANKA D.D.
10000 ZAGREB
TRATINSKA 27

Predmet: **Aktiviranje Garancije br. 4295/2012**
(I. Dopuna Garancije br. 4295/2012) za osiguranje plaćanja robe

Ovim putem obavještavamo cijenjeni Naslov da aktiviramo predmetnu garanciju na ime tražitelja garancije **OGRJEVNO DRVO d.o.o.**, Zagreb, Jakova Gotovca 12, OIB: 79785000231, MB: 2037637, iz razloga neizvršenog plaćanja po ispostavljenim vjerodostojnim računima od strane Hrvatskih šuma d.o.o. Zagreb Uprave šuma Podružnice Karlovac.

Tražitelj garancije (kupac-dužnik), Ogrijevno drvo d.o.o. ostao je u obvezi prema vjerovniku (korisniku garancije) u iznosu od **354.767,92** kuna. Novčana sredstva izvolite doznačiti na račun **2390001 – 1500003376** otvoren u HPB d.d. Zagreb.

U prilogu dopisa dostavljamo dokumentaciju iz koje je vidljiva obveza za aktiviranje prdmetne garancije.

Sa poštovanjem,

Privitak:
Poslovna dokumentacija

Izvor: Interna dokumentacija UŠP Karlovac

5. ZAKLJUČAK

Računovodstvo je jedna od neizostavnih funkcija svakog većeg poduzeća. Cilj računovodstva je prikupljanje, obrada i prezentiranje informacija koji se odnose na poslovanje te koji su potrebne za donošenje odluka. U poslovnoj praksi uobičajeno je da se računovodstvo dijeli na tri dijela: financijsko, upravljačko i računovodstvo troškova. U Republici Hrvatskoj primjenjuju se zakonski regulirana četiri temeljna računovodstvena sustava, od kojih je jedno i računovodstvo poduzetnika.

Podmirenje obveza, ali i ulaganje u imovinu poduzeća sve se više u računovodstvu obavlja uz pomoć vrijednosnih papira. Vrijednosni papiri su isprave pomoću kojih vjerovnik ima pravo na naplatu obveze koja je na ispravi naznačena, a tu obvezu mora ispuniti dužnik. Vrijednosni papiri koji predstavljaju obvezu poduzeća vode se u sustavu računovodstva na kontima obveza, bilo kratkoročnih ili dugoročnih, dok se vrijednosni papiri kao imovina poduzeća knjiže pod financijskom imovinom, bilo kratkoročnom ili dugoročnom. Kratkoročni vrijednosni papiri imaju ročnost do godine dana, a kod dugoročnih taj period mora biti duži od godine dana. Mjenice, obveznice, zadužnice i dionice su vrijednosni papiri koji najviše kolaju u poduzećima u Republici Hrvatskoj. U prošlosti su to bili čekovi, no oni su izbačeni iz uporabe. Ovisno radi li se o dioničkim društvima, društvima s ograničenom odgovornošću ili nekom drugom obliku, to uvelike utječe na to koji vrijednosni papiri će biti najviše zastupljeni unutar poduzeća. Dionice izdaju samo dionička društva, a imatelji dionica su dioničari i sa svojim ulozima sudjeluju u temeljnom kapitalu koji je podijeljen na dionice. Društva s ograničenom odgovornošću u većini slučajeva posluju s mjenicama i zadužnicama kao lako utrživim vrijednosnim papirima.

Hrvatske šume javno su poduzeće organizirano kao društvo s ograničenom odgovornošću. Poduzeće je od javnog interesa za Republiku Hrvatsku, ponajviše iz razloga što gospodari šumama kao prirodnim resursima. Danas Hrvatske šume d.o.o. posluju po cijelom teritoriju Hrvatske, od Direkcije u Zagrebu, preko Uprava šuma do Šumarija. Temeljna djelatnost im je gospodarenje šumama i šumskim zemljištima, ali uz to sve se više razvija turizam, lov i rekreativne djelatnosti. Danas Hrvatske šume zapošljavaju oko 7000 radnika. Uprava šuma Podružnica Karlovac jedna je od 16 Uprava šuma, a pod svojom direktivom ima još 14 Šumarija.

Vrijednosni papiri u računovodstvu Uprave šuma Karlovac zastupljeni su ponajviše kao sredstva naplate tradžbina. Mjenica, zadužnica i bankarska garancija najviše kolaju unutar poduzeća, dok je obveznica zastupljena u nešto manjem obujmu. Poslovanje s vrijednosnim papirima obavlja Računovodstveno – financijski odjel koji brine za kontinuirani računovodstveni obuhvat svih ekonomskih kategorija, uključujući i vrijednosne papire.

Vrijednosni papiri daju sigurnost u poslovanju i kao takvi prisiljavaju dužnika da plati tradžbinu po ugovorenim uvjetima koji su najpovoljniji kako njemu, tako i vjerovniku. Također, vrijednosni papiri kao imovina koju poduzeće posjeduje predstavljaju značajan izvor financijskih sredstava i pokazatelj su likvidnosti, a na duže razdoblje i solventnosti poduzeća. Reguliranje korištenja vrijednosnih papira različitim propisima i dodatno olakšava poslovanje i daje mogućnost boljeg razumjevanja i snalaženja.

Hrvatske šume d.o.o. su, osim kao primjer poduzeća koje posluje s pozitivnim rezultatom i od strateške je važnosti za Hrvatsku, dobar primjer poduzeća koje na adekvatan i profitabilan način posluje s vrijednosnim papirima.

LITERATURA

Knjige:

1. Amon, F.; Pavlović, M.; Šimunec, N.; Vranar, K.: **Mjenica i zadužnica i ostali načini podmirenja obveza u praktičnom korištenju**, Poslovno savjetovanje d.o.o., Zagreb, 2004.
2. Anthony, R.N.; Reece, J.S.: **Računovodstvo, financijsko i upravljačko računovodstvo**, RRIF Plus, Zagreb, 2004.
3. Belak, V. i drugi: **Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja**, RRIF-plus, Zagreb, 2014.
4. Briški, D.; Brlić, J.; Cutvarić, M.; i drugi: **Plaćanje i osiguranje plaćanja**, HZ RIF, Zagreb, 2011.
5. Brkanić, V.; Habek, M.: **RRIF-ov računski plan za poduzetnike**, RRIF-plus, Zagreb, 2011.
6. Dražić-Lutilsky, I.; Gulin, D.; Mamić-Sačec, I.: **Računovodstvo**, RIF, Zagreb, 2010.
7. Prohaska, Z.: **Analiza vrijednosnih papira**, Infoinvest, Zagreb, 1996.

Zakoni:

1. **Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima**, Narodne novine, 107/95
2. **Zakon o tržištu vrijednosnih papira**, Narodne novine, 84/02
3. **Zakon o tržištu kapitala**, Narodne novine, 88/08
4. **Zakon o investicijskim fondovima**, Narodne novine, 150/05.
5. **Zakon o mjenici**, Narodne novine, 74/94
6. **Zakon o šumama**, Narodne novine, 140/05.
7. **Ovršni zakon**, Narodne novine, 139/10

Pravilnici:

1. **Pravilnik o financijskom poslovanju**, Hrvatske šume d.o.o.

Internet izvori:

1. Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=65494>
(26.3.2017.)
2. Hrvatske šume, www.hrsume.hr, (25.3.2017.)
3. Poslovni dnevnik, <http://www.poslovni.hr/leksikon/vrijednosni-papiri-1058>,
(26.3.2017.)
4. Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/tvrtka/onama>, (30.4.2017.)
5. Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/ume/opcenito>, (30.4.2017.)
6. Hrvatske šume d.o.o., <http://portal.hrsume.hr/index.php/>,(1.5.2017.)
7. Hrvatske šume,
file:///C:/Windows/system32/config/systemprofile/Desktop/God_fin_izv_2015.pdf
(6.4.2017.)
8. Hrvatske šume, http://portal.hrsume.hr/images/stories/godisnja-poslovna-izvjesca/godisnje_izvjesce_za_2015.pdf, (6.4.2017.)
9. Hrvatske šume, <http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/turizam/nai-objekti/muljava>,(6.4.2017.)

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. Mjenica	31
Slika 2. Obavijest o nemogućnosti naplate	33
Slika 3. Bjanko mjenica	34
Slika 4. Mjениčno očitovanje	35
Slika 5. Bjanko zadužnica – prvi dio obrasca.....	36
Slika 6. Bjanko zadužnica – drugi dio obrasca.....	37
Slika 7. Potvrda javnog bilježnika	38
Slika 8. Poziv za naplatu tradžbine	39
Slika 9. Aktiviranje garancije	41

POPIS PRIMJERA KNJIŽENJA

Primjer 1. Ulaganje u obveznice uz diskont koje se drže do dospijeca	19
Primjer 2. Ulaganje u komercijalne zapise.....	20
Primjer 3. Knjiženje izdane mjenice s obračunom kamate	20
Primjer 4. Emisija obveznica.....	21
Primjer knjiženja 5. Naplata kamata	40

POPIS TABLICA

Tablica 1. Bilanca poduzeća Hrvatske šume na dan 31.12.2015. 24

Tablica 2. Račun dobiti i gubitka poduzeća Hrvatske šume d.o.o. 26